

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.
_____ Світлана ХАЛАТУР
«_____» _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення управління ліквідністю
сільськогосподарського підприємства

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Богдан ПОГОРЕЛОВ

Науковий керівник,
д.е.н., професор

Світлана КАЧУЛА

Дніпро – 2022

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді і спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку та фінансів
Кафедра: Фінансів, банківської справи та страхування
Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
_____ Світлана ХАЛАТУР
_____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

ПОГОРЕЛОВА БОГДАНА ВАСИЛЬОВИЧА

- 1. Тема роботи:** «Удосконалення управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства»
- Науковий керівник:** Качула Світлана Валентинівна, д.е.н., професор
затверджені наказом по ДДАЕУ від «13» вересня 2022 р. № 2642
- 2. Термін подання здобувачем роботи – «5» грудня 2022 року**
- 3. Вихідні дані до роботи:** Баланс господарства, звіт про фінансові результати, звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарського підприємства «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. (форма 50-сг), Закони України, інші нормативні інструктивні матеріали, праці роботи зарубіжних та вітчизняних науковців, нормативна та економічно-фінансова література.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити)**
  1. Ліквідність як характеристика фінансового стану підприємства.
  2. Методичні основи аналізу ліквідності сільськогосподарського підприємства.
  3. Напрями удосконалення управління ліквідністю аграрного підприємства в сучасних умовах. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Класифікація видів ліквідності. 2. Різновиди ліквідності за активами балансу. 3. Структура фінансової стійкості підприємства. Структура ПФФ «АГРОЦЕНТР». 4. Динаміка зміни земельних ресурсів ПФФ «АГРОЦЕНТР». 5. Структура продукції. 6. Використання ресурсів в ПФФ «АГРОЦЕНТР». 7. Динаміка складу працівників за 2017-2021 рр. 8. Динаміка ОФ і ОбФ та ефективність їх використання. 9. Показники рентабельності ПФФ «АГРОЦЕНТР». 10. Результат діяльності ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. 11. Показники фінансової стійкості. 12. Показники ліквідності ПФФ «АГРОЦЕНТР». 13. Платоспроможність ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. 14. Регресія та прогнозні точкові оцінки ЧДВРП ПФФ «АГРОЦЕНТР»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 травня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	1 розділ	11.05. 2022	виконано
2	2 розділ	20.09. 2022	виконано
3	3 розділ	24.10.2022	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2022	виконано
5	Оформлення дипломної роботи	01.12.2022	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Богдан ПОГОРЕЛОВ
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Світлана КАЧУЛА
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЛІКВІДНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та зміст фінансово-економічної категорії «ліквідність»	8
1.2. Чинники, що визначають ліквідність підприємства	12
1.3. Місце та роль ліквідності у фінансовому аналізі підприємства	15
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	19
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПВФ «АГРОЦЕНТР»	19
2.2. Оцінка фінансового стану ПВФ «АГРОЦЕНТР»	27
2.3. Аналіз ліквідності ПВФ «АГРОЦЕНТР»	32
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	39
3.1. Вплив економічної кризи на ліквідність підприємств та шляхи її подолання	39
3.2. Модель управління ліквідністю підприємства	44
3.3. Вимірювання ризику ліквідності підприємства	50
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	70

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 62 с., 14 рис., 4 табл., 10 додатків, 65 літературних джерела.

Об'єктом дослідження процес забезпечення ліквідності на ПВФ «АГРОЦЕНТР».

Предметом дослідження є економічні відносини, що складаються між агробізнесом та їх економічними контрагентами у процесі забезпечення ліквідності.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування фінансового аспекту ліквідності підприємств та вдосконалення методичного інструментарію її аналізу.

Методи дослідження діалектичний, економіко-статистичний, монографічний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний та інші методи економічних досліджень.

В кваліфікаційному дослідженні акцентовано увагу на фінансовому аспекті економічної категорії «ліквідність» та обґрунтовано механізм реалізації ліквідності у фінансових відносинах економічних контрагентів. Аналіз ліквідності фінансово-самостійного економічного суб'єкта дозволив виокремити методи покращення ліквідності, які полягають в збільшенні поточних активів та зменшенні поточних зобов'язань. Практична значимість полягає у розвитку методичного інструментарію покращення фінансового стану підприємства шляхом впровадження розробок, здатних принести реальний економічний ефект.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ПРИБУТОК, КОЕФІЦІЄНТИ ЛІКВІДНОСТІ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

KEYWORDS

LIQUIDITY, SOLVENCY, FINANCIAL STABILITY, PROFIT, LIQUIDITY RATIOS, PROFITABILITY

ВСТУП

Суб'єкти господарювання, з метою забезпечення безперервних поточних економічних процесів та можливості розвиватися, змушені будувати оптимальні для них стратегії управління фінансами. Підприємства можуть вибирати між консервативною, поміркованою та агресивною стратегією, яка значною мірою визначається тим, як вони управляють своїми поточними активами та короткостроковими зобов'язаннями. Аграрні підприємства особливо чутливі до коливань економічної ситуації та змін у макроекономічному середовищі, що передбачає наявність коштів. Ліквідність означає здатність установи своєчасно генерувати або отримувати достатню кількість готівки або її еквівалент за прийнятною ціною для виконання своїх зобов'язань у момент їх погашення та для фінансування нових бізнес-можливостей у рамках безперервної діяльності підприємства.

Вивченню різних аспектів ліквідності присвячено безліч наукових праць західних та українських учених. Однак говорити про наявність чітко вираженої системи теоретичних висновків та практичних методик неможливо. До цього часу залишаються нерозкритими або спірними питання про місце та роль ліквідності у фінансах та фінансовому аналізі підприємства, класифікації її видів, якості існуючих методик аналізу ліквідності, обґрунтованості підходів до розрахунку нормативних параметрів тощо. Це негативно позначається на можливостях ефективного забезпечення ліквідності та стійкості фінансового стану підприємства (далі ФСП). На етапі розвитку вітчизняної економіки проблема забезпечення ліквідності підприємств стоїть особливо гостро. Підприємства низки галузей, включаючи галузь сільського господарства, під час кризи зазнали великих фінансових втрат. В результаті більшість з них досі не змогли знайти ефективного способу відновлення ліквідності. Причиною цього є безліч специфічних нюансів української ринкової економіки, що склалася, і це вимагає не тільки адаптації закордонного досвіду, а й пошуку нових рішень. Тому проблема забезпечення

ліквідності підприємства (далі ЛП) за умов української ринкової економіки нині актуальна.

Потреба систематизації накопиченого досвіду та формування нових науково обґрунтованих підходів до аналізу ЛП визначила вибір теми даного дослідження.

Теоретичні та практичні питання ЛП розкрито у дослідженнях широкого кола українських учених та практиків: І. Бержанір [2], А. Горбунова [7], І. Дворник [9], О. Магопець [24], Г. Терен [49], С. Халатур [55- 57] та ін. Проте дотепер систематизованого теоретичного вивчення ліквідності як фінансово-економічної категорії не проводилося, а практичні методики роботи з ліквідністю підприємств потребують удосконалення. Це негативно позначається на ефективності забезпечення ліквідності підприємств галузей української економіки, і сільськогосподарської галузі в тому числі, що послужило основою для проведення дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування фінансового аспекту ліквідності підприємств та вдосконалення методичного інструментарію її аналізу. Проблематика та поставлена мета зумовили вибір завдань дослідження:

- дослідити зміст фінансово-економічної категорії «ліквідність»;
- обґрунтувати позицію ліквідності у фінансах підприємства;
- уточнити місце та роль ліквідності у фінансовому аналізі підприємства;
- проаналізувати ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР»;
- розглянути методи аналізу ЛП;
- здійснити моделювання ЛП з урахуванням удосконаленої системи її аналізу;
- виявити та реалізувати можливі напрямки вдосконалення сучасної системи аналізу ЛП з врахуванням впливу фінансової кризи та можливістю уникнення ризиків.

Предметом кваліфікаційного дослідження є економічні відносини, що складаються між СПГ та їх економічними контрагентами у процесі забезпечення ліквідності. Як об'єкт дослідження обрана ПВФ «АГРОЦЕНТР».

Емпіричною базою дослідження стали фактичні матеріали річних звітів підприємства «АГРОЦЕНТР». Дослідження проведено на основі праць науковців, що стосуються питань ліквідності, а також сукупність законодавчих, нормативно-правових та рекомендаційних документів державних органів України. У процесі дослідження застосовувалися діалектичний, економіко-статистичний, монографічний, абстрактно-логічний, розрахунково-конструктивний та інші методи економічних досліджень. При проведенні досліджень використовувалися пакети прикладної програми MS Excel.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці теоретико-методичних підходів до ефективного забезпечення ЛП. Теоретична значущість результатів дослідження полягає у уточненні сутнісних характеристик фінансового аспекту економічної категорії «ліквідність». Практична значимість полягає у розвитку методичного інструментарію покращення ФСП шляхом впровадження розробок, здатних принести реальний економічний ефект.

Апробація результатів роботи: Система кредитування аграрних підприємств - тези доповіді, м. Дніпро: ДДАЕУ, 27-28 жовтня 2022 р.; стаття в фаховому журналі категорії Б - Ліквідність як характеристика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. Агросвіт. 2022. № 22. 40-45 С.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, додатків, використаних джерел. Основний текст викладено на 62 сторінках. В роботі наведено 14 рисунків, 4 таблиці та 10 додатків. Список використаних джерел налічує 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ЛІКВІДНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст фінансово-економічної категорії «ліквідність»

Економічна стійкість є основою стабільного ФСП та умовами його подальшого функціонування. Агропромисловий комплекс (АПК), як частина економіки, що поєднує виробництво СПГ, її переробку та МТЗ села, належить до однієї з основних сфер, що забезпечують 16% ВВП України. Економічна стійкість – здатність підтримувати певний (заздалегідь заданий) рівень досягнення поставлених цілей в умовах динамічних перетворень у бізнес-середовищі, є одним із основних факторів його функціонування в сучасних умовах, формуванню якої сприяє інноваційний менеджмент, тобто ефективне управління підприємством.

Поняття «ліквідність» входить складовою у широке коло питань економічного знання як на макро-, так і на мікрорівні. Це одна з економічних категорій. Термін «ліквідність» походить від латинського «liquidus» — «рідкий», «плинний» і характеризується мовною схожістю: англійською – «liquidity», німецькою – «die Liquiditat», французькою – «liquidite». Отже, покликаний позначати об'єкт, здатний перетікати з однієї форми до іншої, здатний змінюватися.

У економічній науці категорія «ліквідність» має тривалий період формування, нерозривно пов'язаний з розвитком теорії ціноутворення. Зародження ліквідності як економічного явища пов'язані з процесом становлення торгового обміну, у якому один товар обмінювався іншою. І якщо спочатку цей обмін здійснювався безладно, то поступово він набував певної форми. З'явився еквівалент - єдиний товар, який став загальним засобом обміну. Висловлюючись мовою сучасної термінології, йдеться про товар, що має ліквідність. Ліквідні товари або будь-яке інше благо – це товар, що легко реалізується. З погляду товарного обміну ліквідність товару (благу)

– це здатність товару збуту. Товар, що має найбільшу ліквідність, здатний служити засобом еквівалентного обміну. Такі товари у процесі історичного розвитку товарообміну перетворилися на гроші.

Гроші – це абсолютно ліквідний засіб обміну. Спочатку золото і срібло виступали в якості такого засобу, оскільки вони мали найбільшу сукупність якостей, що дозволяють їм краще, ніж іншим товарам, здійснювати цю функцію. На зміну їм прийшли сучасні паперові гроші – абсолютно ліквідні кредитні зобов'язання, які мають безпосередню купівельну силу [8, с. 11-17]. Грошова ліквідність виступає сполучною елементом у кругообігу: гроші – народне господарство – гроші як трансформація відомої форми обміну: товар – гроші – товар.

Ліквідність означає легкість, з якою активи можна конвертувати в готівку. Актив називається ліквідним, якщо його легко купити і продати. Інвестору можуть знадобитися як ліквідні, так і неліквідні активи. Ліквідні активи потрібні, щоб впоратися з будь-якою несподіваною короткостроковою кризою, а неліквідні активи можуть запропонувати більше шансів на приріст капіталу та більший дохід. Коефіцієнт ліквідності відноситься до загальних активів. Якщо підприємство є високоліквідним, то воно має високу частку активів, які можна легко конвертувати в готівку для погашення будь-яких зобов'язань. Низький коефіцієнт ліквідності означає, що підприємство має дефіцит ліквідних активів і йому може бути важко виконати короткострокові боргові зобов'язання. Іноді підприємства можуть виявити, що вони зіткнулися з кризою ліквідності, навіть незважаючи на те, що загалом вони мають гідне фінансове становище. Наприклад, теоретично підприємство може бути прибутковим, тобто його доходи перевищують витрати. Однак, якщо підприємство не отримало належний прибуток, то пізніше воно може зіткнутися з проблемою грошових потоків. Тобто підприємство не матиме достатнього доходу для оплати поточних рахунків. І це проблема ліквідності. З часом підприємство може продати активи та стягнути прострочені платежі, але в короткостроковій перспективі йому бракує ліквідності. З іншого боку,

якщо дохід значно нижчий від витрат, то підприємство стане неплатоспроможним в довгостроковій перспективі.

Якщо розглядати в цілому по галузям української економіки, то оптимальний обсяг ліквідності залежить від фінансової глибини та різноманітності економіки та її інвестиційних інститутів. Фінансова глибина відображає важливість фінансового сектора відносно економіки. Це розмір банків, фінансових установ і фінансових ринків у країні, узятий разом і порівняний з показником економічного виробництва.

Ліквідність доцільно розглядати як фінансово-економічну категорію, оскільки їй властиві всі функції фінансів: розподільна, забезпечувальна та контрольна. Тобто, ліквідність – це фінансово-економічна характеристика здатності до обміну. Поряд із загальними функціями, властивими всім фінансовим категоріям, можна виділити специфічні функції категорії «ліквідність»:

- вартісну – виявляється у формуванні обмінної вартості активів;
- тимчасову – виражається у впливі на обмінну вартість активів періоду часу, необхідного для їх реалізації;
- ризикову – полягає у наявності специфічного ризику ліквідності в обмінних операціях.

Сукупність загальних та специфічних функцій ліквідності це необхідна основа для побудови цілісної характеристики фінансово-економічної категорії ліквідність.

Ліквідність проявляється в об'єктах та суб'єктах:

- об'єкт ліквідності – матеріальний чи інтелектуальний актив, затребуваний споживачем та має вартість;
- суб'єкт ліквідності – економічний суб'єкт, який має фінансову самостійність.

Запропоновані визначення сутності об'єкта та суб'єкта ліквідності утворюють актуальне доповнення понятійного апарату, що характеризує фінансово-економічну категорію «ліквідність». На основі функцій ліквідності

та сутності її об'єктів та суб'єктів формується механізм реалізації ліквідності у фінансових відносинах економічних контрагентів. Тобто, об'єкти ліквідності під впливом її функцій набувають певної ліквідності, яка через ліквідність всього майна визначає ліквідність суб'єкта.

Механізм реалізації ліквідності у фінансових відносинах економічних контрагентів виступає вихідною передумовою для вивчення практичних особливостей реалізації ліквідності на макро- та мікрорівні.

Фактори, які слід враховувати при визначенні значень ліквідності, враховуючи профіль ризику ЛП, включають:

- якість активу – вірогідними кандидатами є інструменти, які, як правило, легше розріджуються або повторно використовуються під час багатьох форм стресових сценаріїв. Часто існує зв'язок між кредитною якістю базового активу та його товарністю;

- структура ринку для активу – активна кількість учасників ринку з прозорим визначенням ціни підвищує потенційну ліквідну вартість активу;

- різноманітність запасів ліквідних активів – здатність ліквідувати певні активи, можливість змінюватися залежно від сценарію з причин, які не залежать від установи. Концентрація в запасі ліквідних активів повинна призвести до зниження значень ліквідності. Це ще більше проблема, якщо активи необхідно ліквідувати на вузькому ринку;

- наявність будь-якого юридичного чи практичного обтяження щодо продажу або позики під актив.

Вимірювання грошових потоків є основою для виявлення (умовних або структурних) невідповідностей фінансування. Крім того, підприємство повинно використовувати заходи для оцінки структурних дисбалансів між його неліквідними активами та джерелами довгострокового фінансування. Підприємства також повинні розуміти будь-яку потенційну концентрацію оптового фінансування.

1.2. Чинники, що визначають ліквідність підприємства

Індикатори ліквідності - це дані, за допомогою яких менеджери мають більш чітке уявлення про ФСП, а також більш точні для прийняття рішень. Незалежно від того, чи потрібно скорочувати витрати, покращувати фінансовий менеджмент чи навіть постійно оцінювати та вдосконалювати фінансовий потенціал підприємства, показники ЛП можуть мати велике значення.

Коефіцієнти ліквідності є основним засобом оцінки ФСП. Ліквідність, визначена як здатність реалізовувати активи в готівку, має два виміри:

- 1) час, необхідний для перетворення активу в готівку;
- 2) визначеність реалізованої ціни. Зазвичай він вимірюється одним або кількома з таких коефіцієнтів:

- а) поточний коефіцієнт;
- б) коефіцієнт швидких активів;
- в) оборотність запасів;
- г) оборот дебіторської заборгованості;
- д) оборот кредиторської заборгованості.

Ліквідність часто вимірюється або «поточним коефіцієнтом» (далі КПотЛ), або «коефіцієнтом швидкої втрати» (далі КШЛ). КПотЛ складається з усіх поточних активів, включаючи запаси, порівняно з поточними зобов'язаннями. КШЛ виключає запаси; він складається з готівки та інших активів, які можна швидко конвертувати в готівку порівняно з ПЗ. Кредитори вважають КШЛ ключовим показником здатності підприємства виконувати КЗ, так як запаси не завжди можна швидко обернути в гроші.

Важливість ЛП в загальній оцінці ФСП залежить від кількох факторів. По-перше, якщо підприємство невелике з низькими товарними запасами та працює в основному на готівковій основі, грошові потоки можуть бути регулярними та частими. У цьому випадку ліквідність не є таким індикатором ФСП, оскільки наявність готівки є стабільнішою протягом року, а гроші не

пов'язані з дебіторською заборгованістю чи запасами. У великих операціях із більшою кількістю запасів ЛП набуває більшого значення як показник ФСП. Наприклад, виробник сільськогосподарських культур, який закуповує сировину в березні, але не отримує гроші, доки цей урожай не буде випущено на ринок восени, повинен враховувати рахунки, які необхідно сплатити протягом вегетаційного періоду. Власник розплідника зі значним оборотним капіталом, закріпленим у висаджених деревах або кущах, також повинен уважно стежити за ліквідністю, враховуючи час і роботу, необхідні для продажу цього інвентарю та перетворення його на готівку.

У таких галузях промисловості, як сільське господарство, важливість запасів надає перевагу ретельному управлінню ліквідністю. Без цього здоровий баланс може ввести в оману, якщо компанія збирається покладатися на товарні запаси для оплати операційних витрат і боргів. Іншим фактором, який може мати значний вплив на ліквідність, є етап загального життєвого циклу операції. Більш зріла компанія, швидше за все, матиме менше вимог до капіталу порівняно з новим бізнесом, що розвивається, через необхідні інвестиції в будівлі, машини та обладнання в міру зростання бізнесу. Наприклад, низькі ціни на врожай чинять більший тиск на грошовий потік, ніж коли ціни високі. Ліквідність дає можливість вибору для бізнесу: підприємства з достатньою ліквідністю можуть скористатися перевагами знижок на дострокову оплату праці, домовитися про вигідні можливості купівлі та мають кращі позиції для інвестицій або розширення, коли з'являються можливості. Запаси допоможуть балансу добре виглядати, але складно оплачувати рахунки запасами, особливо якщо вони повільно продаються. Інвентаризація є необхідним злом для багатьох підприємств. Це може споживати багато грошей, а якщо це такі речі, як рослини чи худоба, це може потребувати значного обслуговування. Управління запасами — стільки, скільки потрібно, але якомога менше — може бути критичним для багатьох компаній. На нашу думку, можна систематизувати існуючі види ліквідності об'єктів та суб'єктів на основі єдиної класифікаційної ознаки — обсягу

фізичного капіталу. Отримане угруповання ми пропонуємо сформувати у вигляді тривірневої структурної класифікації (рис. 1.1).

1	1.1	1 - Рівень ліквідності макросуб'єктів
	1.2	1.1 – ліквідність держави 1.2 – ліквідність регіонів
2	2.1	2. - Рівень ліквідності мікросуб'єктів
	2.2	2.1 – ліквідність мікросуб'єктів 2.2 – ліквідність самостійних структурних елементів мікросуб'єктів
3	3.1	3 - Рівень ліквідності об'єктів
	3.2	3.1 – ліквідність груп об'єктів 3.2 – ліквідність індивідуальних об'єктів

Рис. 1.1. Класифікація видів ліквідності

ЛП є ключовою фінансовою змінною незалежно від структури сільськогосподарського бізнесу. Важливо збалансувати підтримку високої короткострокової ліквідності з можливостями отримання більших прибутків і в ширшому контексті прийняття обґрунтованих бізнес-рішень.

Установи повинні розуміти наслідки збою платіжної системи для ліквідності та мати плани на випадок надзвичайних ситуацій, як це уникнути. Установи повинні розробляти сценарії стресу, які відображають такі події, і використовувати результати як основу для побудови плану на випадок надзвичайних ситуацій, включаючи, потенційно, розробку резервних служб, щоб уникнути вузьких місць грошових потоків. Якщо установа покладається на двосторонній кредит (наприклад, кореспондентські або багаторівневі платіжні послуги) та/або системи відстрочених чистих розрахунків для здійснення критичних у часі платежів, вона повинна розуміти умовні вимоги до застави через те, що у випадку, пов'язаному з іменем, вона буде змушена змінитись до валового розрахунку в режимі реального часу або еквівалентних методів.

1.3. Місце та роль ліквідності у фінансовому аналізі підприємства

Фінансовий аналіз – складова частина економічного аналізу ФСП. ЛП виступає як індикатор забезпечення поточні зобов'язання (далі ПЗ) платіжними ресурсами та є одним з методів аналізу фінансового становища організації та/або підприємства. Чим ліквідність вища, тим швидше активи трансформуються у кошти. Кошти мають максимальну ліквідність, а необоротні - мінімальну, оскільки мають великий, навіть невідомий, термін переведення їх вартості в кошти (рис. 1.2.).

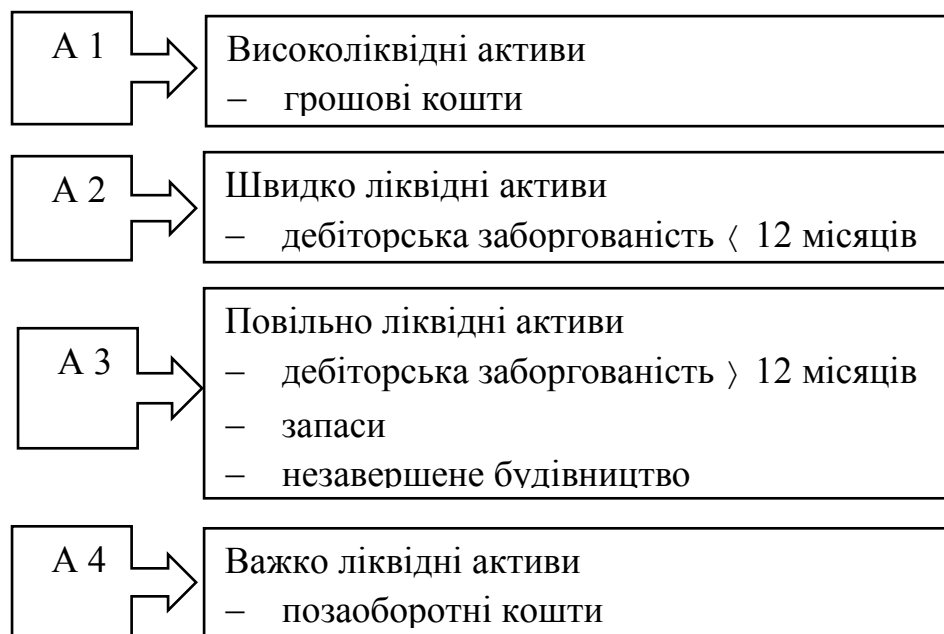

Рис. 1.2. Різновиди ліквідності за активами балансу

Платіжний аспект ФСП відбиває відповідність потреби господарства у платіжних ресурсах можливостям їх формування з допомогою трансформації оборотних активів різних видів. Він характеризує ефективність забезпечення ЛП і проявляється у раціональності структури оборотних активів.

Взаємозв'язок капітального та платіжного аспектів ФСП неоднозначний. Він характеризується:

- функціональною (однозначною) залежністю за узагальненими параметрами, наприклад, стійкою відповідністю розміру невластних джерел фінансування загальному обсягу оборотних активів;

- стохастичною (імовірнісною) залежністю за елементами, наприклад, епізодичним відповідністю розміру ПЗ наявному обсягу вільних коштів.

Капітальний і платіжний аспекти в комплексі дозволяють забезпечити стійке функціонування підприємства на принципах самоокупності і самофінансування, тобто його фінансову стійкість, що створює сприятливу основу для фінансового зростання господарства.

Грунтуючись на різних аспектах фінансової стійкості, ми пропонуємо в аналізі ФСП керівництву агропідприємств виділяти самостійні розділи: аналіз капітальної стійкості та аналіз платіжної стійкості.

Розділ «Аналіз капітальної стійкості підприємства» призначений для оцінки раціональності структури капіталу у співвідношенні із забезпеченням потреби у фінансових ресурсах. Він буде включати аналіз автономії, маневреності, відношення позикових до власних грошей і т.п..

Розділ «Аналіз платіжної стійкості підприємства» призначений для оцінки раціональності структури ОА у співвідношенні із забезпеченням платіжних зобов'язань. Він буде включати аналіз ЛП та платоспроможності організації та/або підприємства.

Виділення самостійних розділів аналізу капітальної та платіжної стійкості в рамках загального аналізу ФСП створить умови для розширення методичного інструментарію. Загалом обґрунтована позиція капітальної та платіжної стійкості у фінансах та фінансовому аналізі підприємства може бути представлена схематично (рис. 1.3).

Виділення ліквідності у фінансах підприємства у складі платіжного аспекту фінансової стійкості, з нашого погляду, відображає її позицію як основу фінансових відносин економічних контрагентів у механізмі своєчасного погашення ПЗ.

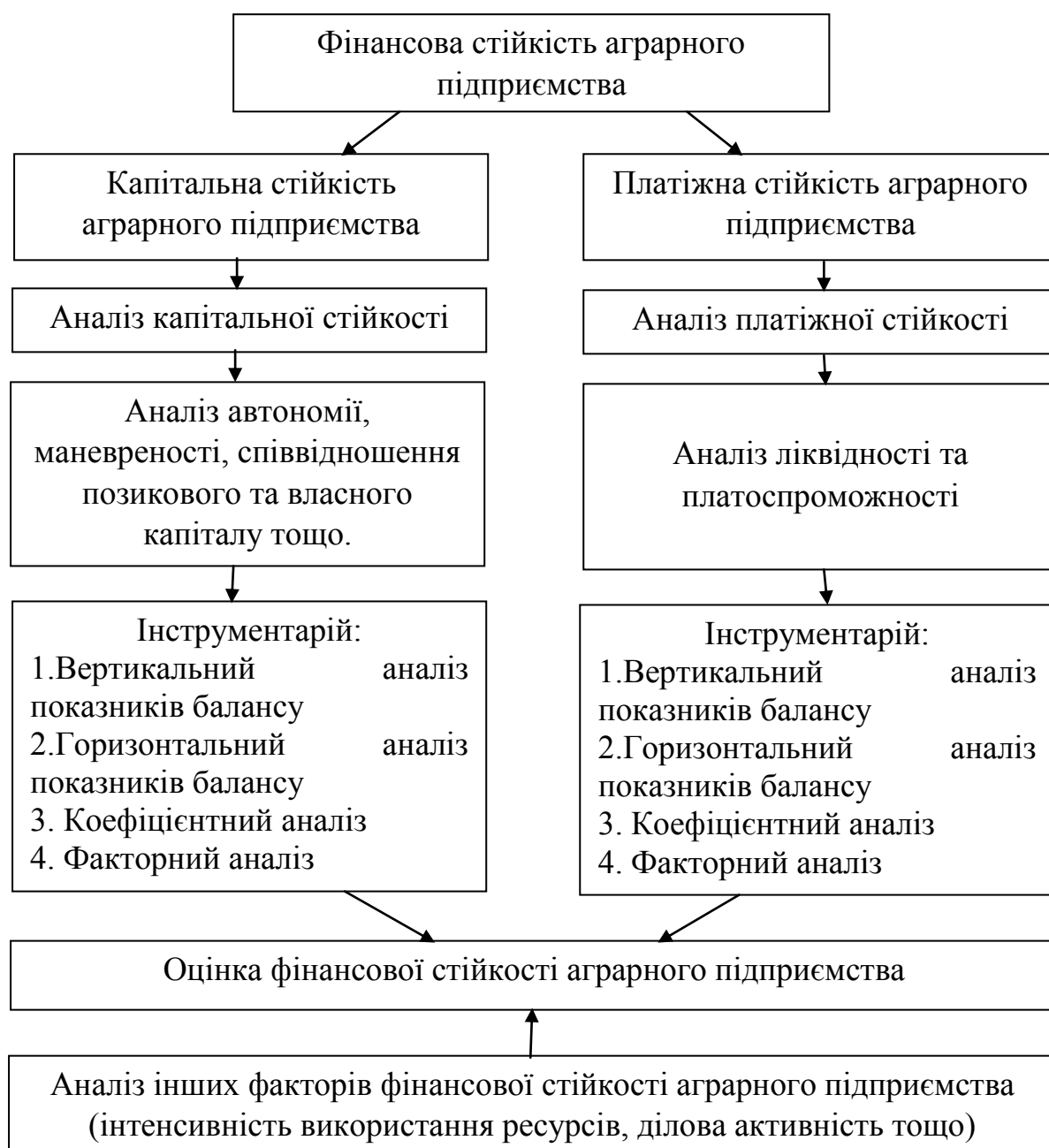

Рис. 1.3. Структура фінансової стійкості підприємства

Ліквідність займає суттєве місце у забезпеченні кредитоспроможності, реструктуризації боргів, антикризовому фінансовому менеджменті та інших специфічних розділах організації фінансів підприємства та фінансовому аналізі.

Висновки до розділу 1

Згідно поставленої мети та окреслених завдань у 1 розділі кваліфікаційної роботи нами було досліджено ліквідність як характеристика ФСП. Встановлено, що:

1. Категорія «ліквідність» має тривалий період формування, нерозривно пов'язаний з розвитком теорії ціноутворення. Розгляд ліквідності, як фінансово-економічної категорії, дозволив визначити, що їй властиві всі функції фінансів: розподільна, забезпечувальна та контрольна. Тобто, ліквідність – це фінансово-економічна характеристика здатності до обміну. Але це дозволило нам виокремити додаткові функції (специфічні) – вартісну, тимчасову та ризикову, без яких неможливо побудувати цілісну характеристику фінансово-економічної категорії ліквідність.

2. Визначено, що об'єктом ліквідності є матеріальний чи інтелектуальний актив, затребуваний споживачем та який має вартість. А суб'єкт ліквідності - суб'єкт, який має фінансову самостійність.

3. Чинниками, які впливають на ЛП визначено якісний склад активів, різноманітність запасів та наявність обмеження продажу активів.

4. Запропоновано в аналізі ФСП керівництву агропідприємств виділяти самостійні розділи: аналіз капітальної стійкості та аналіз платіжної стійкості. Виділення ліквідності у фінансах підприємства у складі платіжного аспекту фінансової стійкості, з нашого погляду, відображає її позицію як основу фінансових відносин економічних контрагентів у механізмі своєчасного погашення ПЗ. Це дозволить в другому розділі кваліфікаційної роботи провести більш детальний аналіз ФСП.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПФФ «АГРОЦЕНТР»

За даними офіційного сайту youcontrol.com.ua, «Компанія ПФФ «АГРОЦЕНТР» зареєстрована 07.09.1999 за юридичним адресом Україна, 49106, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вул. Мільмана, будинок 110а. Керівником організації є Карпенко Михайло Михайлович. Розмір статутного капіталу складає 200 000,00 грн. На момент останнього оновлення даних 28.11.2022 стан організації - не перебуває в процесі припинення» [65]. На рисунку 2.1 наведено організаційно-економічну структуру підприємства.

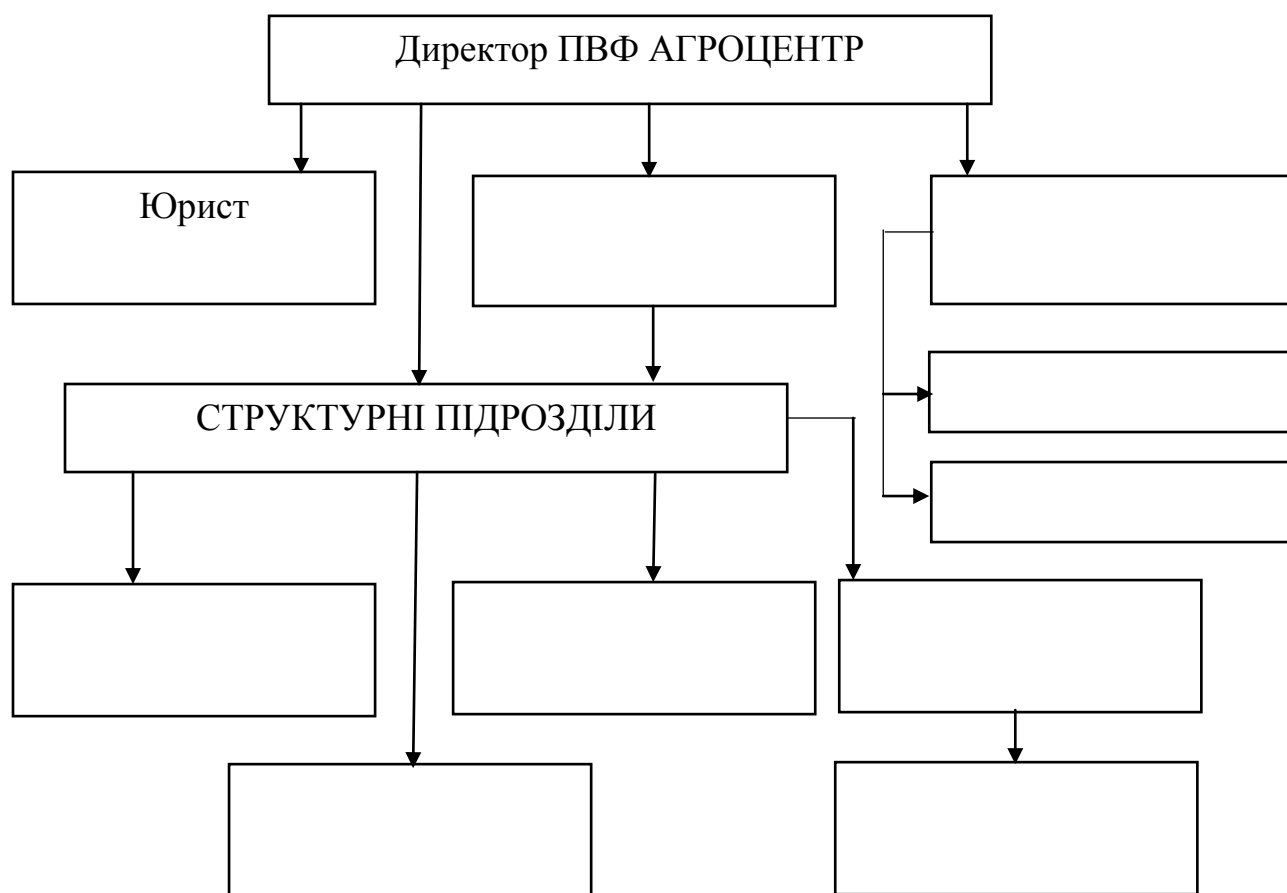

Рис. 2.1 Структура ПФФ «АГРОЦЕНТР»

До основного виду діяльності відносяться:

01.11 Вирощування зернових.

До інших видів належать наступні коди:

28.30; 30.40; 01.13; 01.19; 01.45; 01.46; 01.49; 01.50; 01.61; 02.20; 03.22; 08.12; 10.11; 10.12; 10.32; 10.39; 10.41; 10.61; 10.71; 10.73; 10.91; 16.10; 16.24; 20.15; 22.19; 23.51; 23.61; 24.54; 25.50; 25.62; 42.99; 43.11; 43.12; 43.21; 43.22; 43.29; 43.31; 43.32; 43.33; 43.34; 43.39; 43.91; 43.99; 45.20; 46.61; 77.39; 46.77; 46.90; 49.41; 52.10; 52.29; 68.10; 68.20; 72.19; 77.11; 33.12; 33.14; 33.17; 38.11; 38.32; 41.10; 41.20; 42.21 [65].

Як бачимо спектр діяльності підприємства досить великий. Розглянемо, які потужності має підприємство, щоб робити внесок в економіку держави при таких дозволах на проведення своєї економічної діяльності.

Підприємство самостійно здійснює господарську діяльність. Директор діє за принципом єдиноначальності. Статутний капітал - 200000 гривень.

Основним ресурсом підприємства є земельні ресурси. У світі використовується приблизно лише 11% площі суші, і, крім того, близько 12% (наразі луки та ліси) мають потенціал для вирощування сільськогосподарських культур. Дослідження науковців показують, що фактичне виробництво сільгосппродукції можна значно збільшити за рахунок інтенсифікації та вдосконалення управління підприємствами аграрного сектору. На жаль, багато землі використовується не за призначенням або вилучається з сільського господарства. Останні дослідження показують, що в глобальному масштабі всі земельні запаси будуть втрачені протягом одного століття, а запаси високопродуктивних земель будуть втрачені через двадцять п'ять років. Швидке зростання населення світу, особливо протягом останніх кількох десятиліть, і втрата сільськогосподарських угідь через ерозію ґрунту, токсикацію, опустелювання та несільськогосподарське використання землі є факторами, які свідчать про те, що земельних ресурсів може бути недостатньо для подальшого функціонування.

Переглядаючи річні звіти ПФФ «АГРОЦЕНТР» за п'ять років ми виявили зміни у розмірах сільськогосподарських угідь та земельних угідь у бік їхнього збільшення. Якщо 2017 році загальна земельна площа становила 8160 га, то 2021 року становила 8702 га. Хоча збільшення та незначне (542 га), але якщо порівнювати 2021 рік з 2018 роком та 2020 роком, то розмір угідь зменшився на 663 га та 814 га відповідно. Отже, землекористування зменшується (рисунок 2.2, додаток Б, таблиця Б 1).

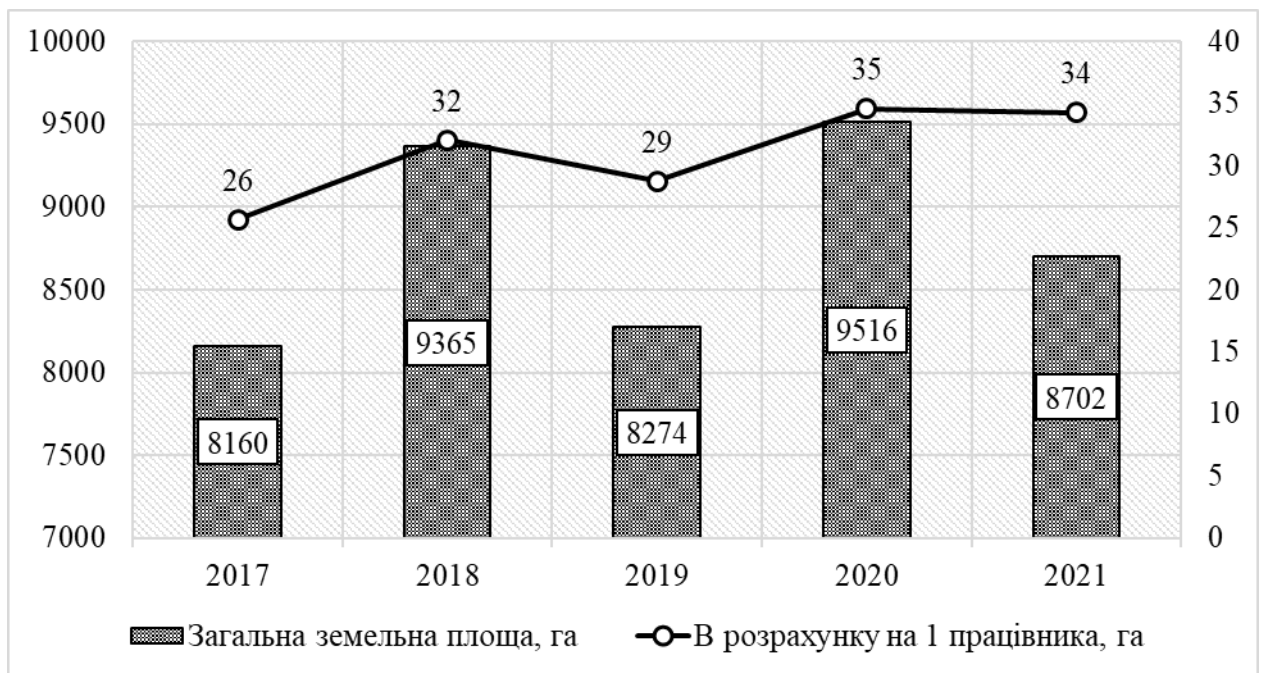

Рис. 2.2. Динаміка зміни земельних ресурсів ПФФ «АГРОЦЕНТР»

Зменшення земельної площі відбулося за рахунок зменшення ріллі, а відтак і розмірів сільськогосподарських угідь. Це можна пояснити розкиданістю земель та неможливістю обробки далеких ділянок у зв'язку із важким матеріально-фінансовим станом господарства. Звідси можна дійти невтішного висновку, що трансформація земель у найближчому майбутньому неможлива.

Існують важливі регіональні відмінності у продуктивній здатності землі та в соціально-економічних і політичних умовах, які визначають

використання землі та виробництво продуктів харчування. Усі стадії методів сільськогосподарського виробництва, які були розроблені протягом останніх десяти тисяч років, досі існують. У глобальному масштабі запасів продуктивних сільськогосподарських угідь достатньо на наступне століття. Різноманітні дослідження, показують, що приблизно в десять разів більше їжі, ніж зараз, можна виростити на землі, якщо вже відома технологія буде застосована всюди, на всіх придатних для посіву землях. З техніко-сільськогосподарської точки зору труднощів немає; однак існують різноманітні соціально-економічні, культурні та особливо політичні проблеми. Проблема голоду та недоїдання – це не продовольча проблема, а проблема бідності.

Підвищення ефективності використання сільськогосподарських угідь є важливим чинником удосконалення організації сільськогосподарських територій. Визначити таку ефективність можна за допомогою порівняльного аналізу, необхідного для того, щоб зрозуміти, в яких типах природного середовища найефективніше розміщувати виробництво тих чи інших видів діяльності: рослинництва та тваринництва. Ефективність землекористування в сільському господарстві можна розглядати в загальному економічному стані країни, а також на рівні лише однієї галузі. Якщо розглядати ефективність використання землі в загальноекономічних обставинах, то необхідно врахувати всі галузі економіки і перерозподілити в них земельні ресурси таким чином, щоб вони приносили максимальний ефект. Якщо розглядати на рівні лише однієї галузі, то ефективність використання земель сільськогосподарського призначення виявлятиметься у прийнятті грамотних рішень у процесі управлінської та організаційної діяльності.

Проблема ефективного використання земельних ресурсів в Україні, перш за все, пов'язана з нераціональністю землекористування в аграрному секторі економіки. Земельно-ресурсний потенціал за останні десятиліття значно зменшився внаслідок виведення з обігу значної площі сільськогосподарських земель. В Україні частка сільськогосподарських угідь

не перевищує 10% території. При цьому їх площа в Україні набагато більше, ніж у найбільших країнах Євросоюзу. Це свідчить про величезний резерв у сільськогосподарському виробництві, який, на жаль, ще недостатньо ефективно використовується.

Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від використання засобів виробництва і живої праці, або, інакше кажучи, віддачу від сукупних вкладень. У сільському господарстві критерієм ефективності є збільшення чистої продукції (валового доходу) при мінімальних витратах живої та уречевленої праці. Для вимірювання результатів виробництва витратами розраховують такі види економічної ефективності: економічну, екологічну, технологічну, виробничо-економічну, еколого-економічну, соціально-економічну, соціально-еколого-економічну.

Негативний економічний ефект від нераціонального використання земельних ресурсів виражається у зниженні врожайності продукції рослинництва і тваринництва на 100 га сільськогосподарських угідь, зниженні врожайності основних сільськогосподарських культур, збільшенні собівартості продукції, зниженні окупності собівартості продукції, а також у зниженні врожайності продукції рослинництва та тваринництва. в кінцевому підсумку зниження рентабельності аграрного бізнесу.

Розширення орних земель, і навіть площ під посіви нині недоцільно. Воно стане можливим лише у тому випадку, коли господарство стане економічно стабільним, тобто буде прибутковим.

Відомо, що найбільш стабільним показником розмірів СГП є земельна площа, що обробляється, яка безпосередньо впливає на обсяг одержуваної продукції.

Незважаючи на те, що з кожним роком відбувається зменшення посівної площі, зростає врожайність. Змінюється і питома вага товарної продукції підприємства (рисунок 2.3, додаток Г, таблиця Г 1).

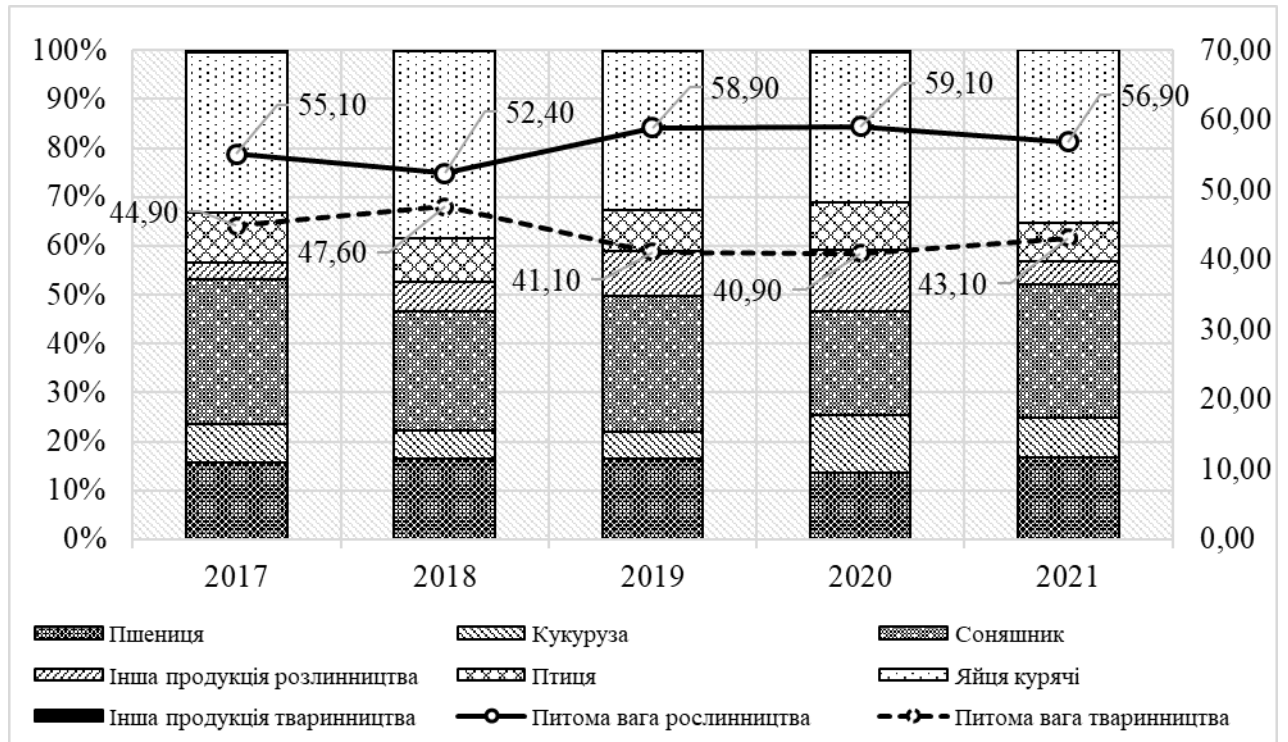

Рис. 2.3. Структура продукції в ПФ «АГРОЦЕНТР»

Питома вага рослинництва в цілому по підприємству трохи більша за половину всієї продукції. Причому, процесі аналізу, ми виявили, що в 2019 – 2020 рр. вона збільшується, а в 2018 р. та 2021 р. – зменшується (в порівнянні аналізованого періоду з минулим). Найбільшу питому вагу в рослинництві займає соняшник. Так його питома вага в середньому за аналізований період становила більш як 25%. На другому місці знаходиться пшениця, її питома вага складає від 13,7% в 2020 р. до 16,7% в 2021 р. Кукурудза та інша продукція рослинництва займає незначну частку в загальній продукції рослинництва. Найбільшу питому вагу в тваринництві займають яйця курячі. Так їх питома вага в середньому за аналізований період становила майже 34%. М'ясо птиці знаходиться в межах від 7,9% в 2021 р. – 9,9% в 2017 та 2020 рр. Причому питома вага його зменшується, зменшення з 2017 по 2021 р. склало 2 в.п. Підприємство має право займатися широким спектром послуг, тому ми рекомендували б розширити перелік продукції. Валове виробництво є сумою вартості основного продукту (продуктів) і другорядного продукту (продуктів). Значення розраховуються шляхом множення виробництва на одиницю (за

вирахуванням будь-яких втрат) на вихідну ціну ферми без ПДВ. Валове виробництво також включає субсидії, пов'язані з продукцією, площею та/або худобою. Таким чином, вартість виробництва вимірюється в грошовому вираженні та представляє ринкову вартість продовольства та сільськогосподарської продукції на момент їх виробництва. Вартість виробництва в незмінному виразі виводиться з використанням середніх цін вибраного року або років, відомих як базовий період. Серії постійних цін можна використовувати, щоб показати, як змінилася кількість або обсяг продукції, і їх часто називають показниками обсягу. Валова вартість продукції підприємства зростає з 2017 року по 2021 рік на 65361 тис. грн. (або на 48%) майже до 19 млн. грн. Збільшення в основному було зумовлене близьким до ідеального сезоном врожаю зернових в районі (рисунк 2.4, додаток Д, таблиця Д 1).

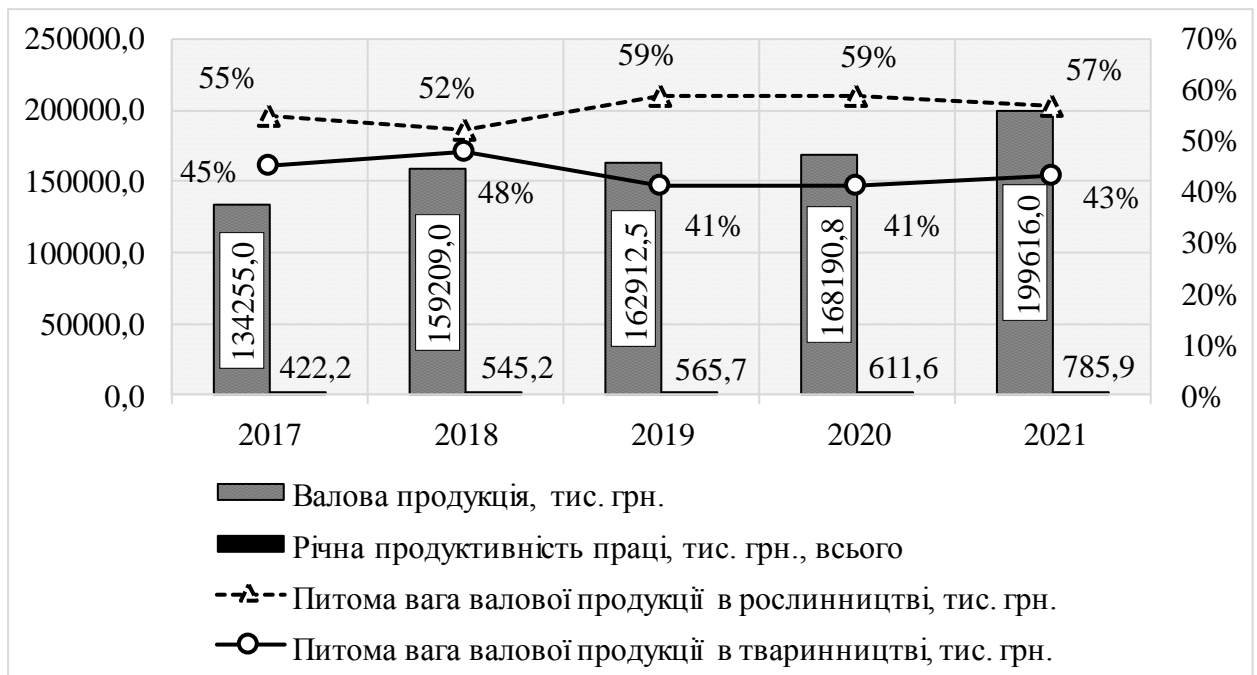

Рис. 2.4. Використання ресурсів в ПФФ «АГРОЦЕНТР»

Аналіз трудових ресурсів слід розпочати з дослідження динаміки зміни складу працівників за 2017-2021 роки. На рисунку 2.5. (додаток Б, таблиця Б1)

наведено динаміку чисельності працівників підприємства та питому вагу керівного складу та робітників. Як видно з рисунка 2.5, найбільшу долю в структурі персоналу займають робітники, причому відбувається збільшення долі цієї групи при зменшенні загальної кількості трудових ресурсів підприємства. У умовах, що постійно змінюються, підприємству необхідний висококваліфікований склад робітників. Для цього необхідно проводиться не лише внутрішнє навчання персоналу, яке є системою інструктажів, а й зовнішнє.

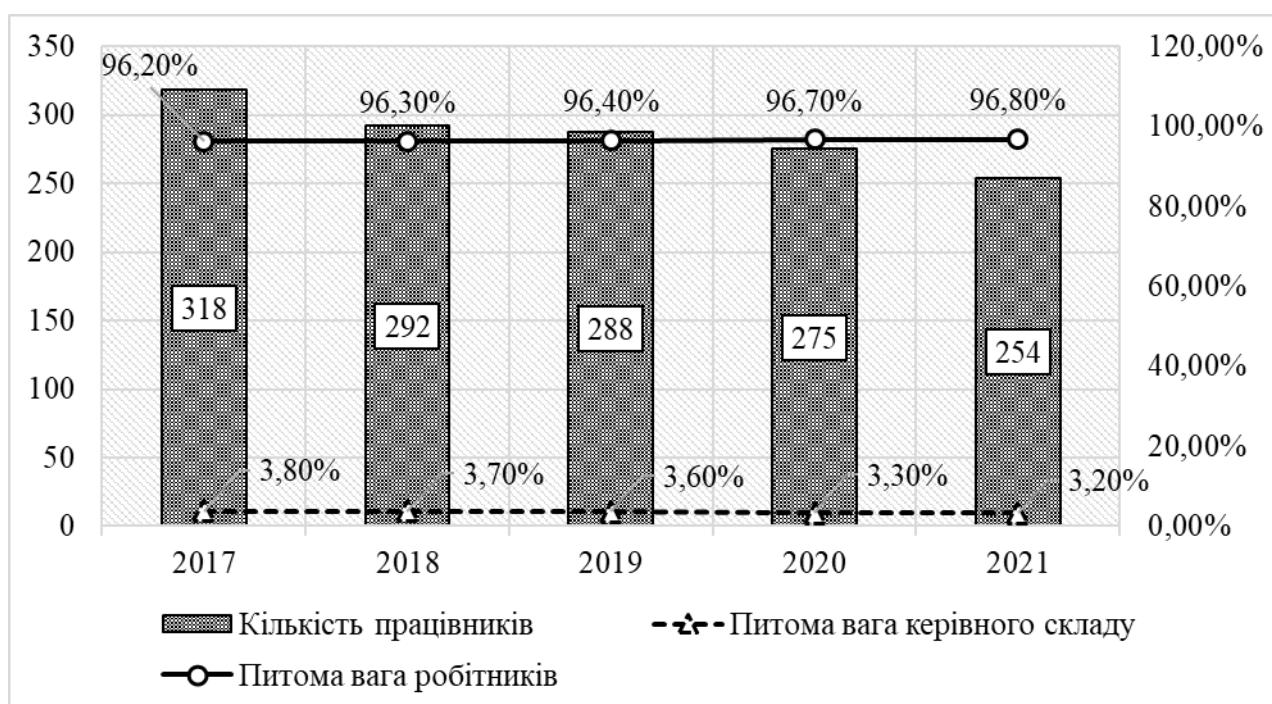

Рис. 2.5. Динаміка складу працівників за 2017-2021 рр.

Внутрішній інструктаж проводиться з роз'ясненнями та демонстрацією основних прийомів безпосередньо на робочому місці. Зазвичай інструктаж проводить кваліфікований спеціаліст підприємства, або співробітник, який має великий досвід роботи. Також кожен працівник проходить інструктаж з ОП та БРМ.

2.2. Оцінка фінансового стану ПФФ «АГРОЦЕНТР»

В даний час, щоб підприємство не просто «залишилося на плаву», а й продовжувало розвиватися, займаючи нові ніші на ринку, впроваджуючи нові технології і залишаючись надійним партнером, необхідно мати стабільну фінансове становище, а також незалежність від кредиторів. Визначення фінансової стійкості організації є однією з найважливіших проблем, особливо в період кризи, оскільки відсутність фінансової стабільності може не тільки призвести до нестачі у підприємства коштів для нормального функціонування та розвитку, а в кінцевому підсумку призвести до банкрутства. І, як наслідок, згорання виробництва та втрата робочих місць. ФСП - це змога протистояти факторам, які впливають на нього, або це здатність підприємства адаптуватись до змін, досягти стану рівноваги та бути готовим до розвитку. ФСП характеризується наявністю фінансових ресурсів, необхідних для злагодженої роботи, фінансових зв'язків та фінансовою стійкістю.

Фінансова стійкість СПГ має низку особливостей, ці особливості пов'язані, насамперед, зі специфікою сільського господарства в цілому - це: тривалість виробничого циклу; розрив між часом виробництва та періодом роботи; сезонність виробництва; кліматичні умови; наявність специфічних засобів виробництва – землі.

Значну роль в оцінці фінансових результатів підприємства відіграє аналіз ФСП за даними балансу. Його результат дає орієнтовну оцінку суми коштів, яку можна отримати за майно.

Існує ціла система показників, що характеризують ФСП. Показники фінансової стійкості: «коефіцієнт залученого власного капіталу показує, скільки доводиться позикових коштів на 1 гривню, власні кошти; коефіцієнт власного капіталу (платоспроможності) дає уявлення про те, наскільки організація незалежна від кредиторів; швидкість коефіцієнта власного капіталу показує здатність підприємства та/або організації підтримувати

рівень власних ОбрК і поповнювати їх, при необхідності, за рахунок власних джерел та ін.» [54, с. 298].

Для вивчення шляхів поліпшення ФСП, в тому числі представників агробізнесу, фінансовий стан ПВФ «АГРОЦЕНТР» (далі підприємство). Середньорічна вартість основних фондів (далі ОФ) підприємства за 2017 – 2021 рр. зросла на 69%, а от вартість оборотних активів (далі ОА) зменшилась на 13% (рисунок 2.6, додаток В, таблиця В 1).

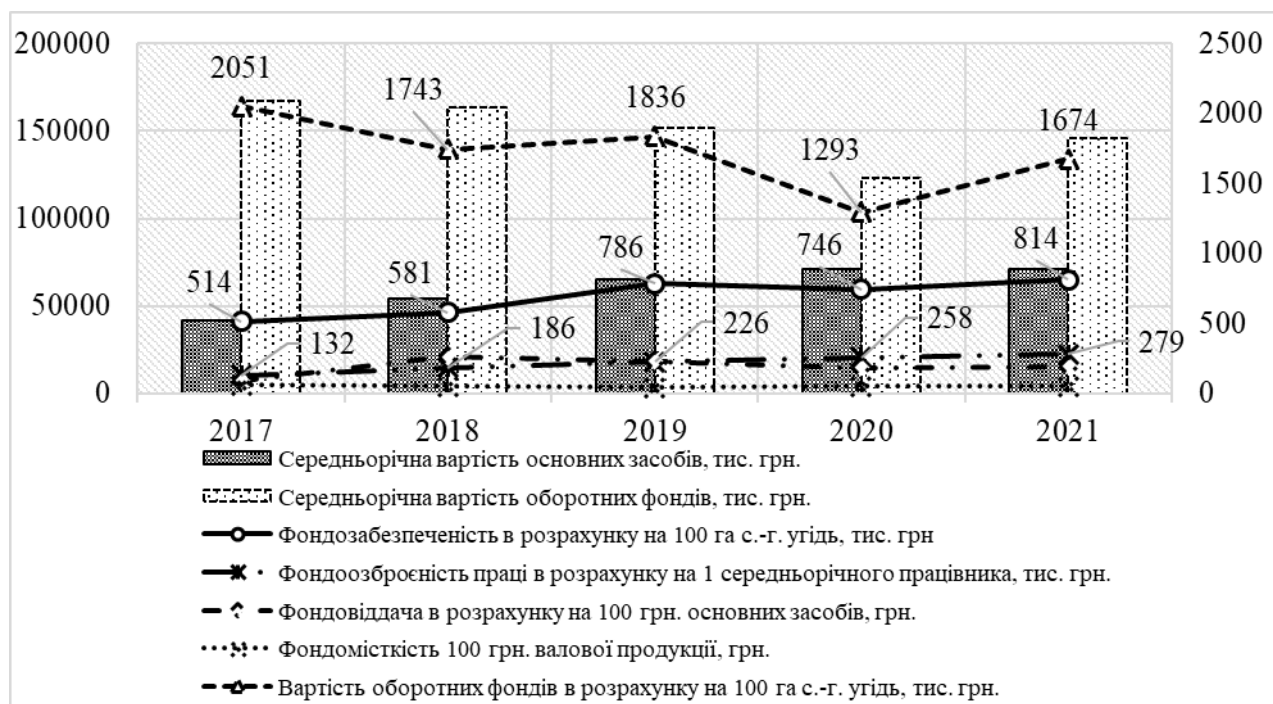

Рис. 2.6. Динаміка ОФ і ОбФ та ефективність їх використання

За досліджуваний період зросли всі показники ресурсоефективності, крім фондомісткості, цей показник знизився на 17%, але це також позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення ефективності використання ОФ та відносну наявність заощаджень вкладених в ОФ. Такий ефект досягається в організації за рахунок зростання продажів.

Аналіз результатів діяльності компанії показав, що за весь розглянутий період продажі зросли на 16,2%. Згідно зі звітом про фінансові результати, це відбулося за рахунок зниження збутових і адміністративних витрат, а також

собівартості та зростання валового прибутку. По основних видах продукції помітне зростання продажів.

Аналізуючи джерела формування майна, нами зроблено висновок, що в цілому по організації спостерігаються показники зростання. Основним джерелом формування активів є власний капітал, що свідчить про низьку залежність «АГРОЦЕНТР»А від зовнішніх інвесторів (додаток Ж, таблиця Ж 1).

Фінансові показники вимірюються рентабельністю продажів, рентабельністю активів та рентабельністю власного капіталу. Аналіз основних показників рентабельності показав позитивний середньорічний абсолютний приріст в порівнянні 2021 р. з 2017 р., але така ситуація склалась лише за рахунок показників 2021 року, коли на підприємстві задовільний фінансовий стан. Чого не можна сказати за 2019 та 2020 роки, коли діяльність буда збитковою (рис. 2.7, додаток Е, таблиця Е 1).

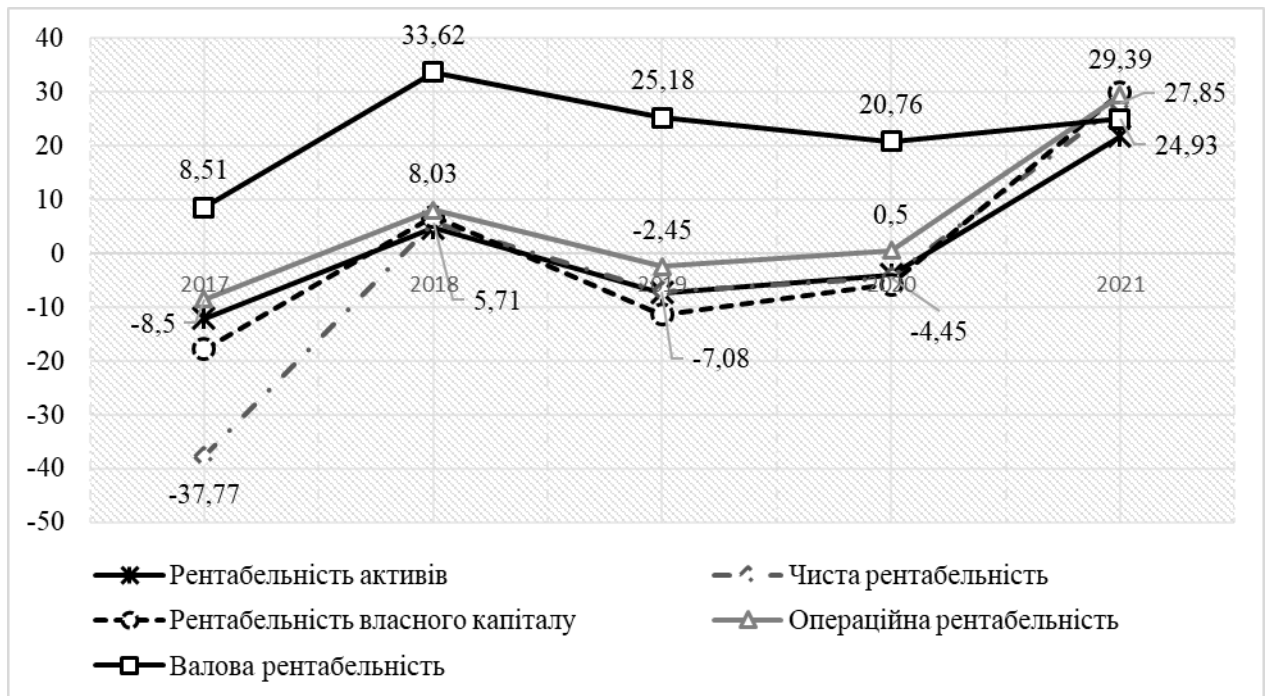

Рис. 2.7. Показники рентабельності ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Коли вартість власного капіталу перевищує прибуток, підприємство отримує так званий «негативний економічний прибуток». Це означає, що

підприємство може мати позитивний і негативний прибуток одночасно. Навіть якщо цільові доходи досягнуті, а собівартість утримується в межах прогнозованих оцінок, від'ємна маржа прибутку все одно може виникнути, якщо витрати, понесені протягом поточного періоду, виходять за межі валового прибутку. Позитивні економічні прибутки приваблюють більше інвесторів, тоді як негативні відганяють інвесторів, які потім шукають більш продуктивні підприємства та сектори, у які можна інвестувати свої гроші.

На основі фінансової документації, яка наведена в додатку К, таблиця К 1, нами здійснено аналіз доходів та витрат ПФФ «АГРОЦЕНТР» (рис. 2.8, таблиця 2.1).

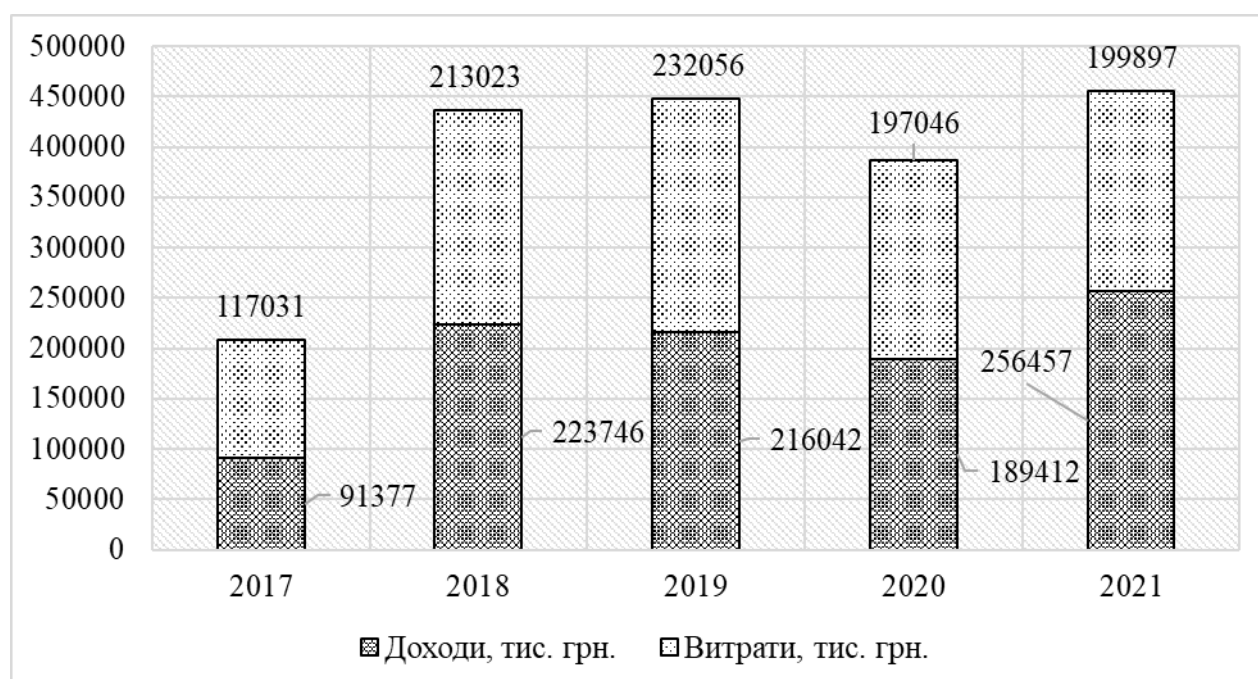

Рис. 2.8. Доходи та витрати ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр., тис. грн.

Аналізуючи дані (рисунок 2.8) діяльність підприємства в 2017 р., 2019 р. та 2020 р. була збитковою. Збиток підприємства склав майже в 2017 р. – 25,7 млн. грн., в 2019 р. – 16,1 млн. грн. і в 2020 р. – 7,6 млн. грн. На зростання витрат вплинуло в 2017 р. зростання операційних витрат – збільшення майже вдвічі, порівняно з іншими роками, до 78,77 млн. грн., в 2019 р. зростання собівартості продукції – це найбільша собівартість за аналізований період,

Основою проведення ФСП є методи горизонтального (тимчасового) та вертикального (структурного) аналізу показників балансу підприємства. Найбільша практична результативність під час аналізу ФСП досягається при застосуванні відносних показників - фінансових коефіцієнтів. За ними можливе взаємне порівняння показників підприємств та зведена обробка даних за окремими показниками (рис. 2.9).

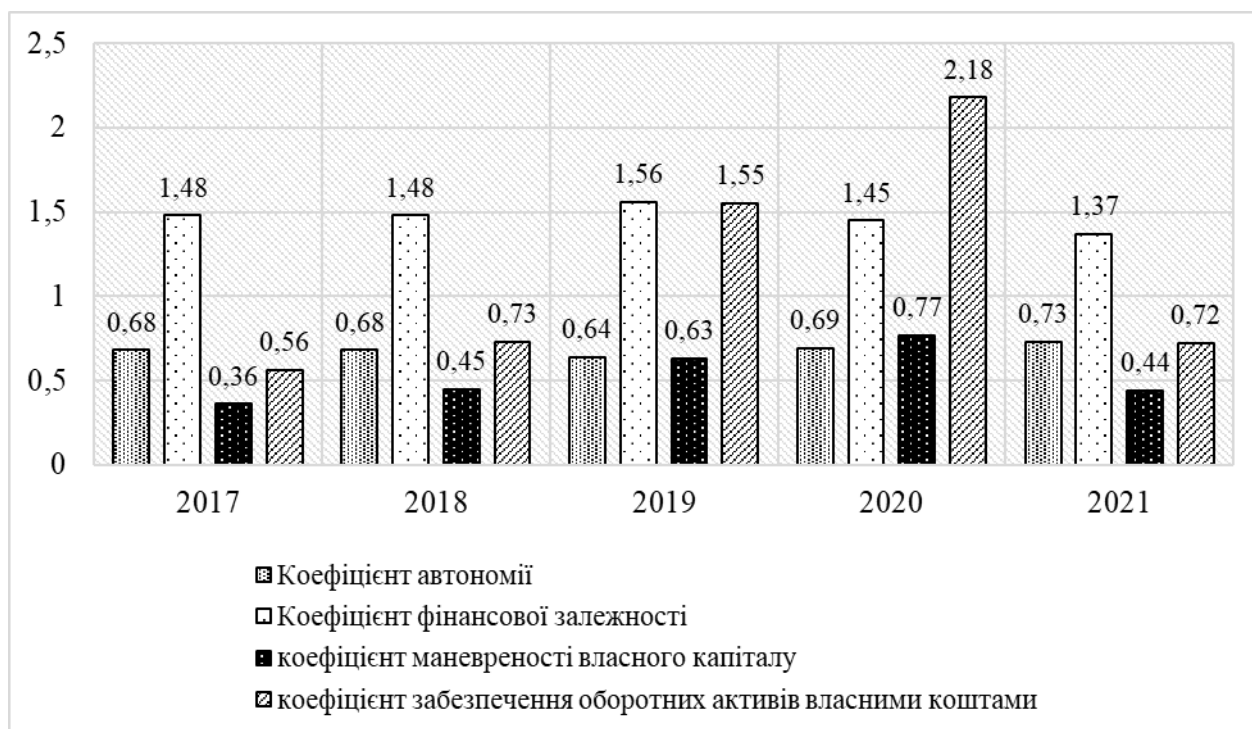

Рис. 2.9. Показники фінансової стійкості ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Всі основні показники ФСП знаходяться в межах норми, хоча і прослідковується незначне зниження по окремим показникам.

2.3. Аналіз ліквідності ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Практична сторона дослідження ліквідності передбачає оцінку сучасної системи аналізу ЛП за низкою критеріїв оптимальності. Для цього необхідне проведення цілеспрямованої статистико-аналітичної обробки фінансових показників сукупності підприємств, що реально функціонують.

У фінансовому балансі представлені ресурси діяльності за видами, складом і функціональною роллю у процесі відтворення валової продукції з одного боку та джерелами їх формування з іншого боку. У свою чергу, структура фінансового балансу є найбільш інформативною формою, що дозволяє приймати управлінські рішення на державному рівні, оскільки дозволяє отримати об'єктивну інформацію про галузь; визначити ступінь забезпеченості власними коштами; встановити, завдяки яким статтям відбулися найбільші зміни; оцінити ФСП.

Статті на балансі компанії зазвичай перераховуються від найбільш ліквідних до найменш ліквідних. Таким чином, готівка завжди вказується у верхній частині розділу активів, тоді як інші типи активів, такі як майно, заводи та обладнання, перераховуються останніми.

Активи розділені на дві категорії: поточні активи та необоротні активи.

До оборотних активів належать:

- готівка;
- ринкові цінні папери (до них належать публічні акції, облігації та інші інвестиції);
- запаси (продукція, готова продукція, сировина тощо, які можна продати);
- дебіторська заборгованість (далі ДЗ).

Для більшості компаній це чотири найпоширеніші поточні активи. Однак їх ліквідність може бути різною. Для багатьох компаній ДЗ є більш ліквідною, ніж товарні запаси (це означає, що компанія очікує отримати платіж від клієнтів швидше, ніж це потрібно для продажу продуктів із запасів).

Поточні зобов'язання (далі ПЗ) перераховані таким чином:

- кредиторська заборгованість (гроші перед продавцем і постачальниками)
- нараховані витрати та інше (гроші, які компанія очікує заборгувати продавцям і постачальникам найближчим часом)

– неотриманий дохід (також званий відстроченим доходом).

Коефіцієнтний аналіз — це кількісний спосіб оцінити ліквідність, ефективність роботи та прибутковість підприємства шляхом вивчення його грошових звітів, таких як баланс і звіт про доходи. Коефіцієнти ліквідності розраховують здатність підприємства витратити свої короткострокові запозичення в міру їх розвитку, використовуючи поточні або швидкі інвестиції. Коефіцієнти ліквідності виражаються через КПЛ, КШЛ та КОК. Ці коефіцієнти показують, який підприємство може отримати прибуток від своєї діяльності. Рентабельність прибутку, прибутковість інвестицій, прибутковість власного капіталу, прибутковість залученого капіталу та коефіцієнти валової маржі — це все коефіцієнтів прибутковості.

На основі Балансу ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. (додаток Ж, таблиця Ж 1) нами були здійснені розрахунки показники ліквідності по підприємству. Розрахунок коефіцієнтів узагальнено в таблиці 2.2. КПЛ з 2017 р. по 2021 р. зріс на 10% з 2,36 до 2,6. Цей показник використовується для оцінки ліквідності компанії шляхом ділення вартості поточних активів на показник ПЗ. Він перевіряє, чи покривають короткострокові активи повністю чи ні поточні борги, отже, чим вищий коефіцієнт, тим краще. Рекомендоване значення показника в межах 2 – 2,5. Однак у разі занадто високого значення цього коефіцієнта більш детальний аналіз двох змінних може вказувати на неефективність використання ліквідних активів. Що ми і виявили в 2021 р., коли показник перевищив на 0,1 і становив 2,6.

КШЛ за цей же період зріс на 7% - з 0,7 в 2017 р. до 0,76 в 2021 р. Цей показник порівнює готівку та майже готівкові активи компанії з її короткостроковими боргами та зобов'язаннями. Його рекомендований норматив більше або дорівнює 0,7. На аналізованому підприємстві даний показник в межах норм, що говорить про його фінансову спроможність своєчасно погасити свої КрЗ. КАЛ або його ще називають коефіцієнтом готівки вказує на відсоток надзвичайно ліквідних активів у порівнянні з поточними боргами.

Таблиця 2.2

Показники ліквідності ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021р. до 2017р., %
Коефіцієнт поточної ліквідності (КПЛ)	2,36	2,18	1,77	2,08	2,60	110,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності (КШЛ)	0,71	0,71	0,95	0,81	0,76	107,04
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт готівки) (КАЛ)	0,05	0,09	0,16	0,07	0,07	140,00
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості (КДЗ/КрЗ)	5,08	1,63	2,39	1,39	1,71	33,60

Будь-яке значення, що дорівнює або перевищує 1, показує, що суб'єкт господарювання зможе повністю сплатити всі свої короткострокові борги, використовуючи свої найбільш ліквідні активи. Але у нашому випадку він значно менше 1 і це означає, що підприємству для отримання прибутку необхідно терміново розробити належну стратегію інвестування та розвитку. Співвідношення КДЗ/КрЗ вказує на наявну можливість підприємства покрити свої борги, так як знаходиться в межах 1,39 (в 2020 р.) – 5,08 (в 2017 р.). І хоча даний показник відповідає встановленим нормам (більше 1), його значення з 2017 р. по 2021 р. зменшилось майже на 68 %. Аналіз ЛП дозволяє оцінити здатність підприємства адаптуватися. Аналіз платоспроможності ПВФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. наведено в таблиці 2.3. Аналіз платоспроможності підприємства дає нам відповідь, щодо невідповідності нормативам показника абсолютної ліквідності. Як ми можемо побачити з таблиці 2.3, показники 3 та 4 груп ліквідності активів (активи що повільно та важко реалізуються) за 2017 – 2021 рр. або майже не змінювались, або

повільно зростали. Що ж стосується 1 та 2 груп (абсолютно та швидко ліквідні) то з ними ситуація дещо інша.

Таблиця 2.3

Платоспроможність ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр.

Показник	Сума за рік, тис. грн.					Середнє значення
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	
1 група (A1)						
Гроші та їх еквіваленти	3210	6894	12380	3482	5247	6242,6
Короткострокова заборгованість	57367	48433	47147	11517	33394	39571,6
Разом	60577	55327	59527	14999	38641	45814,2
2 група (A2)						
Готова продукція	64204	62632	28888	19713	87621	52611,6
Товари	358	166	94	191	107	183,2
ДЗ	23218	18946	34387	27469	32035	27211
Разом	87780	81744	63369	47373	119763	80005,8
3 група (A3)						
Виробничі запаси	6059	18690	10771	12978	16491	12997,8
Незавершене виробництво	20098	13921	17353	13998	12493	15572,6
Разом	26157	32611	28124	26976	28984	28570,4
4 група (A4)						
Основні засоби	45844	62876	67200	74818	66827	63513
Нематеріальні активи	15	12	181	345	335	177,6
Фінансові інвестиції	3450	3450	3450	3450	3450	3450
Незавершені капітальні інвестиції	1071	1089	8920	6897	52230	14041,4
Разом	50380	67427	79751	85510	122842	81182

Так, наприклад, гроші та їх еквіваленти в 2020 р. стрімко знизилися майже в 3,5 рази в порівнянні з 2019 р. Така ж сама ситуація з короткостроковою заборгованістю в 2020 р. (в порівнянні з 2019 р.) – зниження більш як в 4 рази. Зростання ЛП може негативно вплинути на прибутковість компанії. Якщо компанія є ліквідною в статичному сенсі, це негативно вплине на прибутковість, оскільки деякий капітал буде заморожено в поточних активах. Значний вплив ліквідності на прибутковість пропонує менеджерам зосередитися на більш агресивному управлінні оборотним капіталом, щоб зменшити ліквідність до оптимального рівня, якщо вона занадто висока, при цьому представляючи консервативну політику. Структура

капіталу може являти собою комбінацію довгострокової заборгованості підприємства, короткострокової заборгованості, акціонерного капіталу та окремих акцій. Досліджуючи структуру капіталу, вважається, що між короткостроковим боргом і довгостроковим боргом існує стійкий баланс. Управління оборотним капіталом (далі УОК) є важливою складовою корпоративних фінансів. Розглядаючи ці варіанти глибше, ми можемо знайти кілька практичних методів покращення ліквідності. Щоб збільшити поточні активи, можна:

- продати непотрібні необоротні активи та зберігати отримані кошти в заощадженнях або використовувати їх для погашення ПЗ;
- підвищити ефективність виробництва, щоб знизити операційні витрати (без шкоди для якості);
- створити запаси (за потреби). Це може стати подушкою на випадок поганих часів. Або дасть змогу продати непотрібний інвентар і використати виручені кошти для зменшення деяких ПЗ;
- зробити заощадження, зменшити витрати, стримуючи капітальні покупки та використовуючи будь-які надлишки готівки, щоб збільшити ощадні рахунки.

Щоб зменшити ПЗ:

- використовувати надлишок готівки для погашення КрЗ, залишків поточних кредитів або для попередньої оплати термінових боргів;
- рефінансувати свій строковий борг на більш тривалий термін або за нижчими процентними ставками. Будь-який метод може зменшити річні виплати боргу.

Підприємство може виживати та процвітати з поганою ліквідністю, але керівництво має бути наготові. Щоб подолати низьку ліквідність у короткостроковій перспективі, підприємство повинно мати потужний грошовий потік і/або доступ до операційних фондів на випадок надзвичайних ситуацій.

Висновки до розділу 2

Згідно поставленої мети та окреслених завдань у 2 розділі кваліфікаційної роботи нами було здійснено аналіз ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР» в цілому та показників його ліквідності більш детально. В процесі дослідження нами встановлено, що:

1. Фінансове забезпечення підприємства потребує постійного управління з метою досягнення оптимального складу і структури його джерел. Неодмінним етапом такого управління є визначення стану фінансової безпеки, яке має бути тісно пов'язане з діагностикою ФСП. Від ефективності цього процесу значною мірою залежить подальша діяльність, оскільки брак фінансових ресурсів може практично повністю паралізувати всю діяльність суб'єкта.

2. Аналіз ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР» дозволив зробити висновки, що його стан на задовільному рівні. Керівництву слід рекомендувати провести детальний аналіз діяльності, з метою визначення шляхів подальшого розвитку та зміцнення підприємства, виявлення та вимірювання резервів поліпшення ФСП на всіх етапах виробництва, розробки заходів щодо їх реалізації в виробництві та ретельний контроль з боку керівництва виконання цих заходів.

3. Всі показники ЛП знаходяться в межах встановлених норм. Але нами встановлено, що керівництво підприємства недостатньо ефективно використовує ліквідні активи.

4. Нами узагальнено і рекомендовано використати на підприємстві два способи, які дозволять покращити ліквідність на підприємстві.

З метою вимірювання ефективності бізнесу та підтримки належних стимулів бізнес повинен мати можливість призначати витрати або вигоди ЛП, включаючи нові продукти, з точки зору вимог до фінансування, ризиків або резервів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Вплив економічної кризи на ліквідність підприємств та шляхи її подолання

Ефективне управління фінансовою ЛП має особливе значення для СГП, для яких характерним є те, що процес виробництва не збігається з процесом праці. Крім того, виробництво сильно залежить від природи. У зв'язку з цим доходи від реалізації тут мають сезонний характер, а витрати – протягом року. Як наслідок, однією з найважливіших цілей для керівників компанії є підтримка фінансової ЛП, яка проявляється у наявності відповідних запасів грошових коштів та вмілому їх розпорядженні. Фінансова ЛП є одним із найважливіших факторів, що визначають ФСП, але її прибутковість також важлива, особливо під час кризи, коли ЛП втрачається.

Втрата фінансової ЛП є найпоширенішою причиною банкрутства і одним із перших симптомів, що загрожують фінансовій стабільності. Коефіцієнти ліквідності інформують про рівень короткострокової безпеки компанії, тому їх утримання на високому рівні може означати ретельний підхід до управління активами та пасивами компанії. З іншого боку, підтримувати занадто низькі коефіцієнти ліквідності, особливо під час кризи, дуже ризиковано.

Підприємства, що характеризуються хорошою рентабельністю на момент втрати ліквідності, можуть легше отримати зовнішні кошти, наприклад банківський кредит. Особливого значення це набуває в умовах економічної кризи, коли низька рентабельність підприємства може позбавити його можливості отримати необхідні фінансові ресурси, а це, у свою чергу, пов'язане із загрозою банкрутства. З іншого боку, надмірна заборгованість підприємства в умовах кризи, тобто в ситуації, коли попит часто обвалюється,

може зробити його більш чутливим до несприятливих змін зовнішнього середовища.

Зменшення виручки від реалізації з одночасною необхідністю погашення фіксованих КЗ може призвести до порушення фінансової ЛП. Проте слід підкреслити, що використання кредитів, особливо інвестиційних, є вигідним для підприємства завдяки ефекту фінансового важеля.

Завдяки інвестиціям компанія може розвиватися швидше, що, у свою чергу, призводить до досягнення кращої конкурентної позиції та вищих прибутків у майбутньому.

КПЛ інформує про потенційну здатність компанії погасити свої ПЗ. Проте врахування загальних оборотних активів компанії для оцінки її фінансової ліквідності може призвести до помилкових висновків щодо її здатності погасити КЗ, оскільки малоімовірно, що запаси та КДЗ можна буде ліквідувати в короткостроковій перспективі, тоді як збереження їх дійсної вартості. Водночас слід підкреслити, що показник приймає більш високі значення, коли компанія підтримує високий рівень запасів, що, у свою чергу, може означати неефективне управління запасами, що призводить до формування високих витрат, пов'язаних, наприклад, з їх зберіганням.

У літературі з цього питання задовільний рівень показника визначається як 1,2-2,5. У той же час високе значення цього коефіцієнта, бажане кредитором, з точки зору компанії може означати надмірну ліквідність компанії та неефективне використання ОА. Значення наведеного нижче коефіцієнта означає, що оборотний капітал компанії негативний, і якщо така ситуація зберігається в довгостроковій перспективі, це слід інтерпретувати як фінансову загрозу для компанії.

У СГП у зв'язку з необхідністю підтримувати високий рівень виробничих і товарних запасів оптимальне значення КПЛ знаходиться на більш високому рівні і становить близько 3. Проте слід підкреслити, що цей коефіцієнт розраховується при кінець календарного періоду, тобто період, коли обсяги запасів у СГП є високими.

Для оцінки фінансової ліквідності підприємств також використовується коефіцієнт підвищеної фінансової ліквідності, розрахований як відношення ОА за вирахуванням запасів до ПЗ. Значення коефіцієнта, відповідно до літератури з цього питання, повинно бути близько 1. Однак слід підкреслити, що позитивною є ситуація, коли різниця між КПЛ та КЗЛ не є надто великою, оскільки може означати підтримку занадто високого рівня запасів.

Найбільш адекватним показником для визначення ФСП видається високий КЛ, який інформує про можливість погашення ПЗ грошовими коштами та їх еквівалентами.

Таким чином, цей коефіцієнт показує, яку частину ПЗ підприємство здатне погасити негайно (не чекаючи погашення ДЗ).

Підтримання надто високого рівня готівки не є вигідним у довгостроковій перспективі, оскільки воно сприяє формуванню витрати на упущену вигоду. Тому залишок готівки повинен підтримуватися на відносно низькому рівні, оскільки тільки активи, задіяні в господарській діяльності, приносять прибуток у довгостроковому періоді. Оптимальне значення індексу, наведене в літературі, становить близько 0,2.

Однак слід пам'ятати, що протилежна ситуація, тобто занадто низьке значення показника, може виявитися небезпечною для компанії, особливо під час кризи.

Підприємства, що характеризуються хорошим фінансовим становищем, можуть розраховувати на допомогу банків у вигляді кредитів для поточної діяльності. Інакше втрата фінансової ліквідності загрожує підприємству банкрутством. Наведені вище міркування призводять до висновку, що під час економічного спаду безпечніше зберігати готівку на рівні, вищому за рекомендований.

При порівнянні значень окремих показників з оптимальним значенням слід враховувати специфіку галузі.

Удосконалення сучасної системи аналізу ЛП потребує продуманого підходу до розробки нової методики аналізу, вільної від раніше виявлених недоліків існуючих методик:

- невключення в аналіз довгострокових фінансових вкладень, що є суттєвим резервом ЛП;
- об'єднання довгострокової та КрДЗ - відмінність за термінами погашення цих видів заборгованостей визначає їх відмінність за рівнем ліквідності;
- узагальнення всіх видів запасів підприємства в одній групі, що призводить до заниження ліквідності готової продукції та товарів для перепродажу, ліквідності відвантажених товарів тощо.

При цьому нова методика не повинна використовувати як вихідні дані показники аналітичного бухгалтерського обліку, які є комерційною таємницею підприємства і не завжди доступні для стороннього аналітика.

Як вихідний етап розробки нової методики аналізу ми пропонуємо проведення поглибленого угруповання статей бухгалтерського балансу підприємства за рівнем ліквідності активів та терміновості пасивів. І тому доцільно скоригувати показники статей бухгалтерського. Це дозволить підвищити точність угруповання за умови збереження доступності вихідних даних для стороннього аналітика.

До групи активів з КЗ ми пропонуємо включати передусім кошти підприємства, є готівкою платіжними коштами.

Крім того, до групи активів з короткостроковою ліквідністю ми пропонуємо включати не лише короткострокові, а й довгострокові фінансові вкладення, що мають поточну ринкову вартість. На нашу думку, фінансові вкладення, що котируються на ринку, незалежно від терміну їх вкладення, можуть ефективно трансформуватися в платіжні кошти, тобто характеризуються високою ліквідністю. До групи активів із короткостроковою ліквідністю пропонується включати КДЗ, платежі за якою очікуються протягом 12 місяців після звітної дати. За ефективною реалізаційної

політики підприємства переведення в готівку КДЗ проходить «природним» шляхом у найкоротші терміни в ході виробничо-комерційної діяльності при мінімальному ризику неплатежів. Однак для цього необхідна безперервна цілеспрямована робота щодо підвищення ефективності продажів: відбір надійних клієнтів, використання системи знижок за дострокову оплату товарів, робіт та послуг тощо. Із загальної суми КДЗ ми пропонуємо виключити суму виданих авансів. Відшкодування цієї статті здійснюється, як правило, надходженням на підприємство негрошових матеріальних цінностей або наданням оплачених послуг (наприклад, послуг телефонного зв'язку). Отже, трансформація суми виданих авансів у платіжні кошти можлива лише шляхом реалізації отриманих негрошових матеріальних цінностей та, за можливості, результатів використання наданих послуг. Така «примусова» реалізація не відповідає умовам «природного» надходження платіжних коштів на підприємство і характерніша для процесу примусової мобілізації платіжних коштів. Це дозволяє нам розглядати статтю «видані аванси» як активи із середньостроковою ліквідністю. Важливо відзначити, що можливість розриву авансового контракту розглядається нами як неефективний захід, допустимий лише за відсутності альтернативних варіантів мобілізації платіжних коштів. Причиною є неминуча виплата пені при розриві авансового контракту, що зменшує доходи підприємства. Із загальної суми короткострокової дебіторську заборгованість є доцільним також виключити статтю «інша ДЗ». Ця стаття включає заборгованість працівників з наданих їм позик і позиках, відшкодування ними матеріальних збитків, заборгованість підзвітних осіб, постачальників по недостачам, штрафам, пені, неустойкам тощо. Буд. Більшість із перелічених видів заборгованостей характеризується кількома етапами у процесі їх трансформ кошти (включно з використанням примусових заходів стягнення), а також високим ризиком неплатежів у встановлені терміни. Це дозволяє нам розглядати короткострокову дебіторську заборгованість, що відноситься до категорії «інші», як активи із середньостроковою ліквідністю.

3.2. Модель управління ліквідністю підприємства

Мета діяльності кожного підприємства - прибуток. В попередніх розділах ми досліджували та аналізували ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР» та його ліквідність. В роботі нами було доведено, що ліквідність досить важливий показник і неефективне управління нею може призвести навіть до банкрутства підприємства. І хоча ФСП не досить стабільний, тобто за 2017 – 2021 рр. були періоди коли підприємство було збитковим, ми спробуємо спрогнозувати, як же залежить ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР» від зміни основних показників, що впливають на ЛП. А також спробуємо спрогнозувати варіанти розвитку підприємства га подальше.

Сільське господарство в Україні є стратегічним виробником і постачальником сировини та продуктів харчування для населення нашої країни, джерелом експорту за кордон і, отже, однією з найважливіших галузей економіки України. Сільське господарство є галуззю, на яку найбільше впливають сезонні та циклічні фактори. Ці фактори можуть дещо змінити основну тенденцію, але не можуть рішуче повернути її в протилежну сторону. У будь-якому випадку, деякі дослідження не беруть до уваги помічений факт і будують моделі на основі необроблених даних, які завжди включають кілька рівнів результатів впливу, включаючи не тільки періодичні, але й випадкові коливання. Через це в реконструйованій динаміці приховані або нерозкриті події залишаються поза увагою. Будь-який розвиток складної економічної системи можна описати лінійною регресією лише приблизно, тому що будь-який розвиток може змінювати свій напрямок згори вниз і навпаки, особливо в сільськогосподарському виробництві, яке залежить від природи, сезонних і циклічних факторів. Таким чином, пропуск певних переломних моментів може призвести до прогалин в економічній історії.

Провівши попередні розрахунки впливу ліквідності на рентабельність, дохідність, активи та не виявили прямого зв'язку, лише опосередкований. Тому нами прийнято рішення дослідити вплив на чистий дохід від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг) (далі ЧДВРП) оборотних та необоротних активів (далі ОБА та НОБА). Так як, в процесі аналізу було встановлено, що фінансовий стан на підприємстві не досить стабільний в період 2017 – 2021 рр. і є загроза банкрутства. Досить часто банкрутства відбуваються через неправильні управлінські рішення. Ознаки можливої кризи стають очевидними до її настання. Ними є:

- перевищення рівня КЗ;
- низькі значення КЛ;
- хронічний брак ОЗ;
- невиконання поставлених задач перед інвесторами, кредиторами, акціонерами;
- висока питома вага простроченої ДЗ;
- наявність наднормативних та залежалих товарів та виробничих запасів.

Останнім елементом аналізу є з'ясування, що безпосередньо впливатиме на характеристику ФСП ПВФ «АГРОЦЕНТР», а саме: оборотні активи (x_1), необоротні активи (x_2). Вихідні дані для аналізу взяті з додатка К, таблиці К 1. Методика аналізу викладена у [50].

Для оцінки наявності мультиколінеарності побудуємо кореляційну матрицю (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Кореляційна матриця / побудовано автором

	у	x_1	x_2
у	1,00	-0,04	0,82
x_1		1,00	-0,53
x_2			1,00

За отриманими результатами бачимо, що показник у найбільш усього залежить від фактора x_2 , так як коефіцієнт кореляції дорівнює $r_{yx2}=0,82$.

Оборотні активи відіграють досить незначну роль не тільки у формуванні ЧДВРП, як було показано вище, а й у формуванні результату

($r_{yx_5} = -0,04$). Окрім того, від'ємний коефіцієнт кореляції свідчить про дестимулюючий вплив ОБА на ЧДВРП.

Ми обираємо квадратичну залежність між фактором (НОБА) та показником (ЧДВРП):

Квадратичну функцію обираємо у вигляді (3.1):

$$y_i = a_0 + a_1 x_i + a_2 x_i^2 + l_i \quad (3.1)$$

де a_0, a_1, a_2 – параметри, які треба визначити; l_i – відхилення фактичних значень y_i від лінії регресії. За допомогою заміни змінних отримаємо лінійну двофакторну модель. Тож, будемо вважати модель лінійною відносно X та x^2 .

Параметри визначаємо за (3.2):

$$\sum_{i=1}^n l_i^2 \Rightarrow \min \quad (3.2)$$

Параметри регресії визначаються за (3.3; 3.4):

$$A = (X^T X)^{-1} X^T Y \quad (3.3)$$

$$\left\{ \begin{array}{l} a_1 = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} = 3,4159, \\ a_0 = \frac{\sum_{i=1}^n y_i - a_1 \sum_{i=1}^n x_i}{n} = -78062,2144. \end{array} \right. \quad (3.4)$$

Отже, парна лінійна регресійна модель матиме вигляд (3.5):

$$y_i = 3,4159 x_i - 378062,2144 \quad (3.5)$$

Середньоквадратична помилка регресії дорівнює (3.6):

$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - y_i^{pozp})^2}{n-2}} = 38029,8955 \text{ тис. грн.} \quad (3.6)$$

Відносно середньовибіркового значення ЧДВРП помилка становить (3.7):

$$\bar{s} = \frac{s}{y_i} \times 100\% = \frac{38029,8955}{167134} \times 100\% = 22,75\% \quad (3.7)$$

Отже, стандартна помилка оцінки по регресії дорівнює 22,75%. Це значить, що при оцінці ЧДВРП при відомих розмірах НОБА, ми в середньому помиляємося майже на 23%. Однією з причин великого розміру помилки може слугувати недостатня кількість факторів спостереження.

Коефіцієнт кореляції R показує залежність між фактором і показником та обчислюється за формулою (3.8):

$$R = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{\sqrt{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \times \sqrt{n \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2}} = 0,8168 \quad (3.8)$$

Коефіцієнт кореляції характеризує ступінь щільності лінійної залежності між x та y і змінюється від -1 до 1. В нашому випадку $R [x, y] = 0,8168 > 0$, тобто між фактором і показником існує пряма залежність та тісний лінійний зв'язок.

Вважається, що чим ближче значення коефіцієнту кореляції R до одиниці (як в нашому випадку), тим більше спостережувані значення наближаються до лінії регресії.

Коефіцієнт детермінації (3.9):

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i^{pozp} - \overline{y^{poz}})^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \overline{y^{poz}})^2} = 0,67 \quad (3.9)$$

Коефіцієнт детермінації характеризує частку варіації залежної змінної, обумовлену варіацією незалежної змінної. Часто він виражається у відсотках. Отже, на 67% пояснюється залежність ЧДВРП від НОБА, а інші 33% пояснюються або помилками спостережень, або дією неврахованих факторів, або тим і іншим.

Розрахункове значення t-статистики (3.10; 3.11):

$$S_{a_1} = \sqrt{\frac{S^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})}} = 1,3929 \quad (3.10)$$

$$t_1 = \left| \frac{a_1}{S_a} \right| = \left| \frac{3,4159}{1,3929} \right| = 2,4524 \quad (3.11)$$

Критичне значення t-статистики знаходимо за статистичними таблицями t-розподілу Стьюдента при рівні значимості $\alpha = 0,05$ (задаємо довільно) та ступенях вільності $n-2=3$: $t_{\text{крит}(0.05;3)} = 1,182$.

Так як $2,4524 > 1,182$, параметр a_1 з надійністю 95% можна значимим.

Еластичність складає (3.12):

$$K_x^e = a_1 \frac{\bar{x}}{\bar{y}^{\text{позр}}} = 3,4159 \times \frac{71782}{167134} = 1,47 \quad (3.12)$$

Це означає, що при зростанні необоротних активів на 1% еластичність ЧДВРП буде збільшуватися на 1,47%.

Заміною змінної квадратична однофакторна модель зводиться до двофакторної лінійної. Можна застосувати функцію ЛИНЕЙН для отримання основної статистичної інформації.

Результати розрахунку наведено в додатку М та рисунку 3.1.

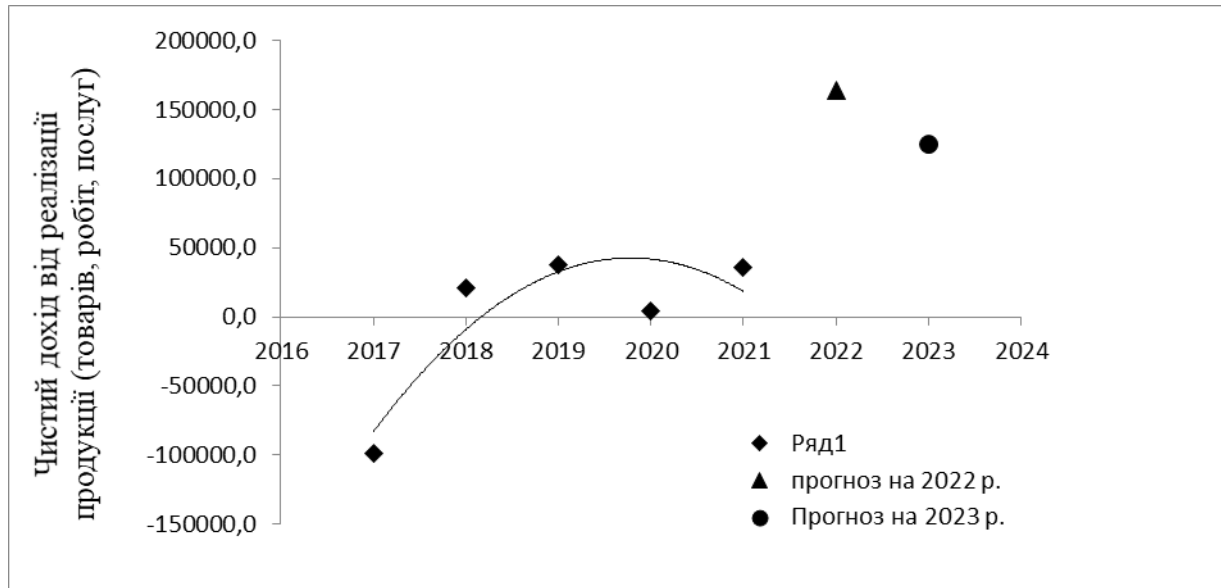

Рис. 3.1. Регресія та прогнозні точкові оцінки ЧДвРП ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Точкова оцінка прогнозного значення ЧДвРП ПВФ «АГРОЦЕНТР» на 2022 – 2023 рр.

$$y_{прог}^{роз.} = 3,4159x_i^{прог} - 378062,2144$$

Якщо у 2022 році НОБА становитимуть 164112,8 тис. грн., а у 2023 році – 124926,6 тис. грн. то ч ЧДвРП становитиме відповідно:

$$U_{пр\ 2022} = 3,4159 \times 164112,8 - 378062,2144 = 182530,662 \text{ тис. грн.}$$

$$U_{пр\ 2023} = 3,4159 \times 124926,6 - 378062,2144 = 48674,723 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, розраховані прогнозні значення ЧДвРП на 2022 – 2023 рр. дають можливість зробити висновок, що при зростанні НОБА ЧДвРП будуть суттєво збільшуватися, але у зв'язку з впливом інших факторів, ми спостерігаємо зниження ЧДвРП в 2023 р. Лише якісне управління активами підприємства дозволить цього уникнути.

3.3. Вимірювання ризику ліквідності підприємства

Ризик ліквідності — це збитки від утримання недостатньої ЛП, щоб пережити непередбачену стресову подію, незалежно від того, чи це певна компанія, чи ринок. Ця настанова описує деякі елементи, які будуть враховуватися наглядовими органами під час оцінки надійності системи управління ризиком ліквідності (далі УРЛ) установи, а також описує частину інформації, яка використовуватиметься для оцінки достатності ліквідності відповідно до масштабу, складності та функції установа.

Види ризиків у сільському господарстві наведено на рисунку 3.2.

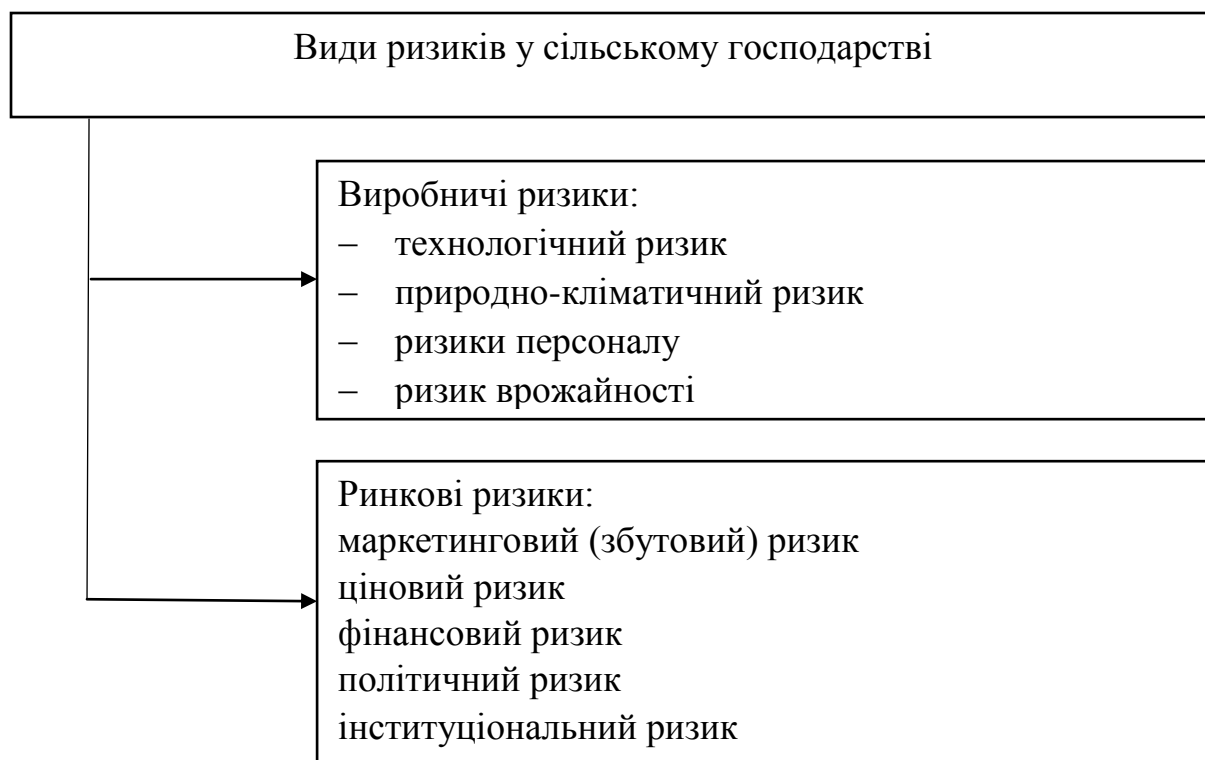

Рис. 3.2. Види ризиків у сільському господарстві

Вище керівництво має нести відповідальність за створення та впровадження добре задокументованої, надійної та розумної політики УРЛ та фінансування. Задокументована політика ЛП, яка спільно формулює важливість, яку вище керівництво надає ліквідності та її використанню для

досягнення бізнес-цілей, повинна бути доведена до відома та зрозуміла на всіх відповідних рівнях організації. Зокрема, ці політики мають фіксувати рішення щодо:

- ступеню централізації управління ліквідністю;
- складу активів, пасивів і позабалансових інструментів;
- диверсифікації джерел фінансування;
- кількісних нормативних мінімумів у відповідних юрисдикціях;
- процесів визначення, перегляду, схвалення та застосування сценаріїв стрес-тестів і відповідних припущень;
- розміру і складу запасу ліквідних активів, які доступні для генерування готівки в стресовому середовищі;
- плану фінансування на випадок непередбачених обставин;
- управління внутрішньоденною ліквідністю;
- управління заставою, включаючи заставу та розподіл;
- встановлення ліміту, процес ескалації винятків і перегляд застосовності.

Органи нагляду повинні приділяти увагу оцінці доцільності та придатності цих політик у контексті заявленої установи допустимості ризику ліквідності. Ця оцінка також покладатиметься на звіти керівництва відповідним комітетам, а також на будь-які незалежні перевірки відповідності установи установі політикам і контролю, які проводяться процесами внутрішнього або зовнішнього аудиту.

Вище керівництво має переконатися, що установа має адекватні засоби внутрішнього контролю та чітко визначає своїх представників для УРЛ.

Щоб уникнути потенційних конфліктів інтересів, вище керівництво має прагнути до адекватного розподілу обов'язків у ключових елементах процесів управління ризиками. Установи повинні мати функції визначення ризику ліквідності, вимірювання, моніторингу та контролю з чітко визначеними обов'язками. Керівник управління ризиками або еквівалентний незалежний

відділ управління ризиками має забезпечити достатній незалежний нагляд за першою лінією захисту.

У відповідних випадках установам слід створити комітет або еквівалентний міжфункціональний форум для нагляду за ліквідністю та управлінням ризиками фінансування. Такі комітети або форуми відповідатимуть за управління та перевірку стратегічного напрямку ризику ліквідності та фінансування (таких як посади та політика) в установі. У тій мірі, в якій певний персонал з управління ризиками бере на себе цю роль наглядача та є частиною цього комітету або форуму, очікується, що цей конкретний персонал буде неупередженим. За нормальних робочих умов він не повинен брати активну участь у прийнятті тактичних рішень щодо прийняття позиції ризику ліквідності та фінансування.

У ході звичайної діяльності установа повинна вирішити, як будуть задоволені грошові потоки в валюті та потреби у фінансуванні, оскільки ліквідність може бути непереносимою або переносимою в умовах стресової події.

Внутрішні інформаційні системи повинні мати здатність враховувати чутливість змін у ліквідності ринків валютних свопів і взаємозамінність валют фінансування. Якщо розбіжності грошових потоків в окремій валюті вважаються суттєвими, політика щодо лімітів розриву щодо цієї окремої валюти повинна розглядатися в загальній політиці ліквідності в іноземній валюті.

Надійна основа для ідентифікації, вимірювання, управління та моніторингу джерел і використання ліквідності та відповідного ризику повинна мати кілька вимірів, включаючи, серед інших:

- сувору та комплексну програму вимірювання ЛП, яка інтегрована в стратегію УРЛ та плани фінансування на випадок непередбачених обставин установи. Компоненти такої програми повинні включати поєднання: процес вимірювання та звітування про формальних потребах у фінансуванні через прогнозування договірних та умовних грошових потоків; здатність і

спроможність генерувати прогнозовані грошові потоки протягом достатньо тривалого періоду часу з відповідною періодичністю в залежності від обставин, а також гнучкість для зміни базових припущень за потреби; здатність вимірювати ЛП у суттєвих валютах, у яких установа веде бізнес – як на основі дочірньої компанії/філії в усіх істотних юрисдикціях, у яких працює установа, так і на основі сукупної групи;

- підтримання запасу високоякісних незавантажених ліквідних активів, які можуть бути конвертовані в умовах стресу в надходження грошових коштів без отримання невиправданих втрат;

- план фінансування на випадок непередбачених обставин, який стосується результатів стрес-тестування та є ефективним для управління будь-яким підвищенням фінансування та ризиком ринкової ліквідності;

- ситуація навколо підприємства;

- встановлення внутрішніх лімітів і засобів контролю відповідно до сформульованої толерантності до ризику установи,

- стимули до прийняття ризику для окремих бізнес-напрямків, щоб забезпечити їх узгодженість із ризиком ліквідності, будь то структурним чи умовним, який вони створюють для установи;

- управління доступом до диверсифікованого набору джерел фінансування та строків;

- системні вимоги та необхідний персонал для забезпечення своєчасного вимірювання, моніторингу та звітності щодо позицій ліквідності щодо обмежень для вищого керівництва для відповідних дій та реагування; і

- здатність агрегувати дані про ризики у спосіб, який є точним і надійним за звичайних і стресових умов. Якщо установа покладається на ручні процеси та настільні програми (наприклад, електронні таблиці, бази даних), вона повинна мати ефективні засоби пом'якшення (наприклад, комп'ютерні політики та процедури для кінцевих користувачів) та інші ефективні засоби контролю, які постійно застосовуються в установі.

При розробці сценаріїв стресу установи повинні досліджувати фактори стресу на основі серйозних, але вірогідних подій, які можуть відрізнятись від історичного досвіду в установі або від того, що спостерігається на ринку.

Результати таких стрес-тестів слід порівнювати із заявленою толерантністю до ризику установи; інтегровані в управлінські рішення, включаючи встановлення лімітів і внутрішні системи трансфертного ціноутворення; і впливають на розробку планів фінансування на випадок непередбачених обставин, включаючи визначення планів дій для боротьби з подіями стресу ліквідності, що дозволяє швидко передавати інформацію та впроваджувати скоординовану тактичну відповідь установи на стрес ліквідності.

Вище керівництво має вирішити, як включити результати стрес-тестів в оцінку та планування потенційного дефіциту ліквідності в плані фінансування установи на випадок непередбачених обставин. У тій мірі, в якій прогнозований дефіцит фінансування є більшим, ніж передбачається толерантністю до ризику ліквідності установи, вище керівництво має розглянути питання про коригування своєї позиції ліквідності чи посилення свого плану на випадок надзвичайних ситуацій.

Загальною метою всіх стрес-тестів ліквідності є оцінка впливу, спричиненого реалізацією умовних ризиків ліквідності, закладених у балансі установи та профілі фінансування. Такі оцінки мають враховувати як договірні, так і правові вимоги для виконання неочікуваних фінансових зобов'язань.

Для установ з політикою ліквідності в іноземній валюті під час стрес-тестування слід враховувати додаткові сценарії, які оцінюють вплив збою на суттєві транскордонні канали фінансування та/або валюти. Крім того, критично важливо, щоб установа використовувала стрес-тестування для оцінки впливу на репутацію, який матиме для установи невиконання позаконтрактних зобов'язань щодо ліквідності, що підлягають відкликанню.

Оцінка серйозності передбачуваних прогалин або недоліків у фінансуванні та відповідна реакція керівництва вимагає від установи додаткового розгляду, серед іншого, наступного:

- розмір і час розриву відносно загального фінансування;
- поточний рівень фактичного стресу (незалежно від назви чи загального ринку) відносно змодельованого рівня стресу;
- різноманітність джерел фінансування, доступних для покриття цього дефіциту;
- розмір запасу високоякісних, незавантажених ліквідних активів відносно розриву.

Результати тестування сценаріїв слід щомісяця повідомляти вищому керівництву та, у відповідних випадках, Раді директорів.

Інструментом, який часто використовують для прогнозування перспективних грошових потоків в умовах стресу (але також і в нормальний час), є «драбина зрілості». Для цілей стрес-тестування він може визначати, для різних періодів часу, комбінацію нормальних грошових потоків на основі контракту та змінених поведінкою грошових потоків, що виникають на основі припущень стресового сценарію.

Число більше нуля в будь-який конкретний проміжок часу означає чистий приплив готівки, тоді як число менше нуля є чистим відтоком готівки. Цей процес можна повторювати протягом ряду суміжних періодів часу (які зазвичай є досить детальними в короткостроковій перспективі, а потім більш грубими за останній місяць), що дозволяє установі визначити (залежно від припущень) дефіцит фінансування або чистий відтік у майбутньому. період часу.

Чисту кумулятивну напружену позицію витoku в будь-якому майбутньому часовому сегменті можна визначити шляхом додавання чистих позицій потоку з усіх попередніх часових сегментів.

На відміну від інших моделей ризику, які спираються на останні історичні дані, умовні грошові потоки, що виникають під час стресу, часто є

малоймовірними подіями з потенційно великими наслідками для фінансування.

Отже, до розробки цих припущень слід застосовувати додатковий ступінь консерватизму (наприклад, призначати пізніші дати надходженню грошових коштів і більш ранні дати відтоку грошових коштів, якщо існує невизначеність або інші припущення).

Для кожного забезпеченого та незабезпеченого джерела фінансування установа повинна зробити поведінкові припущення щодо того, чи потребує погашення кожне зобов'язання з настаючим договірним терміном погашення, чи частково чи повністю буде пролонговано.

Для зобов'язань без договірних термінів погашення або з вбудованими опціонами, які б скоротили ефективний термін, установа повинна розробити графік для припущень про перехід протягом відповідного горизонту стресу. Якщо установа покладається на забезпечене фінансування, слід зробити припущення щодо здатності ринку фінансування продовжувати обертатися в середовищі, де кредитоспроможність установи може бути під питанням.

Що стосується надходжень до установи, поведінкові припущення повинні узгоджуватися з оцінкою установи щодо внутрішніх непередбачених рішень щодо скорочення, збереження або збільшення діяльності в рамках звичайної діяльності згідно з відповідним планом фінансування на випадок непередбачених обставин.

Для позабалансових інструментів, які підпадають під непередбачений ризик ліквідності, додаткові поведінкові припущення є критичними та мають бути унікальними для конкретної моделі фінансування бізнесу. Наприклад, установи, які займаються спонсорством інструментів сек'юрітизації, можуть зіткнутися з непередбаченими ризиками ліквідності через: юридичні зобов'язання забезпечити механізми підтримки ліквідності для комерційних паперів, забезпечених активами, випущених кондуїтом; достроковою амортизацією у випадку поновлюваних кредитних засобів; а також ситуації, коли немає юридичного зобов'язання щодо надання фінансування (наприклад,

активи в базовому транспортному засобі належать основним клієнтам установи-спонсора). Інші умовні ФЗ, які можуть виникнути під час стресу, які слід враховувати, включають:

- вплив на фінансування зниження рейтингу на кілька ступенів на вимоги до забезпечення;
- безвідкличні та відкличні кредитні лінії іншим юридичним або фізичним особам;
- потенційні зобов'язання щодо фінансування, що впливають із виданих банківських акцептів, інших гарантій та фінансування торгівлі;
- можливі наслідки нестабільності ринку або погіршення кредитного стану на угоди про маржу.

Ступінь складності методів вимірювання ризику ліквідності та фінансування повинен відповідати ступеню ризику, властивого установі. Щоб задовольнити потенційний дефіцит фінансування, установи повинні підтримувати різноманітні запаси високоякісних, які є ліквідними. Крім того, ці активи повинні мати загальні характеристики, але не обмежуватися ними. Ці умови необхідні для забезпечення їхнього статусу як надійних джерел грошових потоків за різноманітних умов стресу.

Запаси ліквідних активів повинні бути розроблені таким чином, щоб забезпечити безперервну відповідність як внутрішнім стрес-тестам, так і будь-яким нормативним вимогам до стрес-тестів.

Мета цього запасу ліквідних активів полягає в тому, щоб забезпечити установу джерелом доступних коштів для задоволення звичайних і непередбачених потреб у грошових потоках, визначених за результатами стрес-тестування, щоб установа мала необхідний час для:

- отримати доступ до альтернативних джерел фінансування після запуску плану фінансування на випадок непередбачених обставин, за умови, що обставини, що викликають проблему ліквідності, є тимчасовими;

– пережити стресову подію ліквідності, пов'язану з конкретною назвою та/або ринком, доки інші довгострокові заходи чи рішення не набудуть чинності.

Загалом, резервний компонент запасу ліквідних активів буде мати більшу значущість для установ або бізнес-напрямків, які більшою мірою покладаються на короткострокове незабезпечене оптове фінансування, на відміну від установ, базою фінансування яких здебільшого є роздрібні депозити без посередництва.

Демонстрація збалансованої спроможності (наприклад, здатність залучати незабезпечені кошти, залучати зобов'язання, кредити до відкликання або отримати доступ до нових забезпечених джерел фінансування в короткостроковій перспективі) не вважатиметься достатньою заміною для підтримки достатнього запасу ліквідних активів.

Фактори, які слід враховувати під час визначення того, наскільки запас ліквідних активів відповідає профілю ризику ліквідності установи, включають:

– стабільність джерел фінансування – установи, які покладаються на депозити, займаються сек'юритизацією неліквідної частини своїх активів та/або використовують незабезпечені джерела фінансування, повинні мати більший запас ліквідних активів;

– вартість і різноманітність фінансування – установи з вищими витратами на фінансування порівняно з аналогічними аналогами та/або ті, які покладаються на обмежену кількість джерел фінансування та/або ті, які покладаються на депозитах за посередництва третіх сторін, повинні мати більший запас ліквідних активів;

– потреби у короткостроковому фінансуванні – установи з фінансуванням, орієнтованим на КЗ, повинні мати більший запас ліквідних активів;

– регуляторний режим країни, в якій розташована головна установа.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Згідно поставленої мети та окреслених завдань у 3 розділі кваліфікаційної роботи нами було здійснено пошук шляхів удосконалення управління ліквідністю аграрного підприємства в сучасних умовах. В процесі дослідження нами встановлено, що:

1. Фінансова ліквідність є одним із найважливіших факторів, що визначають ФСП, але її прибутковість також важлива, особливо під час кризи, коли ліквідність втрачається. В розділі окреслені шляхи подолання негативних наслідків кризи на ФСП в цілому та на ліквідність в тому числі.

2. Спроба створити модель управління ліквідністю як фактору удосконалення ФСП довела, що ліквідність досить важливий показник і неефективне управління нею може призвести навіть до банкрутства підприємства. І хоча ФСП не досить стабільний, тобто за 2017 – 2021 рр. були періоди коли підприємство було збитковим. Тому прийнято рішення про моделювання залежності ЧДВРП від ОБА та НОБА. Аналіз показав, що ЧДВРП в більшій мірі залежить від НОБА підприємства та виявив, що є потреба в удосконаленні керівництва ПВФ «АГРОЦЕНТР» для уникнення банкрутства.

3. Установи повинні покладатися на прогностичні показники перспективної ліквідності для визначення потреб у фінансуванні в умовах стресу та документувати ключові припущення, які використовуються для прогнозування майбутніх грошових потоків. Політика ліквідності установи повинна чітко визначати роль запасів ліквідних активів у загальній системі управління ліквідністю (включаючи методологію класифікації, ранжування та коригування вартості ліквідності активів) і встановлювати мінімальні цілі щодо запасів ліквідних активів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені дослідження дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків та пропозицій.

1. На основі виявленої в ході дослідження сукупності ознак ліквідності обґрунтовано, як фінансово-економічну категорію. Подібне уточнення спеціалізації цієї категорії сприяє розумінню механізму реалізації інституту ліквідності в макро- та мікроекономіці. Виділено специфічні функції фінансово-економічної категорії «ліквідність»: вартісну, тимчасову та ризикову. Їх відокремлення створює необхідну основу для обґрунтування механізму реалізації ліквідності у фінансових відносинах. Зміст фінансово-економічної категорії «ліквідність» доповнено поняттями: «об'єкт ліквідності – матеріальний чи інтелектуальний актив, який затребуваний споживачем і має вартість» та «суб'єкт ліквідності — економічний суб'єкт, який має фінансову самостійність». Запропонована характеристика сутності об'єкта та суб'єкта ліквідності дозволила обґрунтувати механізм реалізації ліквідності у фінансових відносинах: об'єкти ліквідності під впливом її функцій набувають певної ліквідності, яка через ліквідність всього майна визначає ліквідність суб'єкта. Виявлено та систематизовано фактори, що впливають на ЛП. У результаті було чітко розмежовано чинники, яких підприємство має «приспосовуватися», і чинники, якими може цілеспрямовано управляти. Це угруповання пропонується використовувати у процесі УЛП підвищення обґрунтованості прийнятих рішень.

2. Здійснено дослідження ролі ліквідності, що проявляється у фінансових відносинах, які виникають у процесі реалізації механізму забезпечення ФСП. Встановлено, що ліквідність відіграє суттєву роль у забезпеченні кредитоспроможності, реструктуризації боргів, антикризовому фінансовому менеджменті та інших специфічних розділах організації фінансів підприємства.

3. Для покращення проведення фінансового аналізу, запропоновано на ПФФ «АГРОЦЕНТР» в аналізі ФСП виділяти самостійні розділи: аналіз капітальної стійкості та аналіз платіжної стійкості. Це дозволить забезпечити стійке функціонування підприємства на принципах самокупності і самофінансування та створить сприятливу основу для фінансового зростання господарства.

4. Аналіз загальної оцінки ФСП показав, що валова вартість продукції ПФФ «АГРОЦЕНТР» зросла з 2017 року по 2021 рік на 48%, майже до 19 млн. грн. Середньорічна вартість ОФ підприємства зросла на 69%, а от вартість ОбрА зменшилась на 13%. За досліджуваний період зросли всі показники ресурсоефективності, крім фондомісткості, цей показник знизився на 17%, але це також позитивна динаміка, яка свідчить про зростання ефективності використання ОФ та відносну наявність заощаджень вкладених в ОФ. Аналіз основних показників рентабельності показав позитивний середньорічний абсолютний приріст в порівнянні 2021 р. з 2017 р., але така ситуація склалась лише за рахунок показників 2021 року, коли на підприємстві задовільний ФСП. Чого не можна сказати за 2019 та 2020 роки, коли ФДП була збитковою.

5. На основі Балансу ПФФ «АГРОЦЕНТР» за 2017-2021 рр. нами були здійснені розрахунки показники ліквідності по підприємству. КПЛі зріс на 10% з 2,36 до 2,6. КШЛ за цей же період зріс на 7% - з 0,7 в 2017 р. до 0,76 в 2021 р. Співвідношення КДЗ та КрЗ вказує на наявну можливість підприємства покрити свої борги, так як знаходиться в межах 1,39 (в 2020 р.) – 5,08 (в 2017 р.). І хоча даний показний відповідає встановленим нормам (більше 1), його значення з 2017 р. по 2021 р. зменшилось майже на 68%.

6. Моделювання залежності ЧДВРП від ОБА та НОБА показало, що більший вплив на чистий дохід мають НОБА. Розрахунки показали, що модель, на 67% пояснює залежність ЧДВРП від НОБА, а інші 33% пояснюються або помилками спостережень, або дією неврахованих факторів, або тим і іншим. Модель дозволила здійснити прогностичні розрахунки ЧДВРП в 2022 та 2-23 рр. та зробити наступний висновок, що при зростанні НОБА

ЧДВРП будуть суттєво збільшуватися, але у зв'язку з впливом інших факторів, ми спостерігаємо зниження ЧДВРП в 2023 р. Лише якісне управління активами підприємства дозволить цього уникнути.

7. Економічні кризи, зміни політичних устроїв все це впливає на прибутковість підприємств аграрного сектору і на їх основні показники. Втрата фінансової ліквідності є найпоширенішою причиною банкрутства підприємств і одним із перших симптомів, що загрожують фінансовій стабільності підприємства. До основних шляхів подолання негараздів на підприємстві, які спричинені впливом фінансових криз нами запропоновані зміну у формуванні структури балансу підприємства. Визначено, що умовні грошові потоки, які виникають під час стресу, часто є малоімовірними подіями з потенційно великими наслідками для фінансування. Отже, до розробки цих припущень слід застосовувати додатковий ступінь консерватизму.

Обмеженість власних ресурсів зумовлює необхідність розширення доступу до зовнішніх ресурсів, розвитку як банківських, так і партнерських форм кредитування. Встановлено, що існуюча структура фінансового балансу підприємства є не оптимальною. Цей фактор необхідно враховувати при розширенні методики формування балансу. Необхідно розширити фінансові ресурси в умовах державного регулювання, а саме стимулювати участь банків, НФУ та інституційних інвесторів у розширенні їхньої участі у розвитку системи фінансового балансу; розвивати захист інтересів фермерських господарств шляхом надання конкретних кредитних продуктів; цільова підтримка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афоніна О. М. Ліквідність як фактор впливу на вартість підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 34. С. 105.
2. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємств. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/5578/1/Pokaz_likvidn.PDF
3. Букало Н. А., Ляшук В. В. Ефективна система управління дебіторською заборгованістю, як основний фактор впливу на платоспроможність і ліквідність підприємства. *Економічні науки*. Серія : Облік і фінанси. 2014. Вип. 11(2). С. 64-70.
4. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. с.332
5. Бюджетний менеджмент: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В. Дніпро: Монолит, 2022. с.200.
6. Воловик І. А. Моніторинг показників-індикаторів оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2012. № 1. С. 69–76
7. Горбунова А. В. Ліквідність в оцінці і діагностиці фінансового стану підприємства. Запоріжжя: Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний університет» МОН, 2015. 213 с.
8. Гроші та кредит: підручник / за ред. проф. Б.С.Івасіва. Тернопіль: Карт-бланш, 2000. 510 с.
9. Дворник І. В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності й ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, право*. 2020. №3. URL: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.3.6>
10. Державна служба статистики: офіційний сайт. Економічна статистика. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Завадський Й. С., Осовська Т. В. та Юшкевич О. О Економічний словник. Київ: Кондор, 2006. 355 с. URL:

https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/EKONOMIC_SL_2006.pdf

12. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. (практикум) / С.В. Качула, С.М. Халатур, Г.Є. Павлова, Л.В. Лисяк, Н.П. Дуброва. Дніпро: Монолит, 2022. 204 с.

13. Качула С.В. Державна фінансова політика соціального розвитку: монографія. Київ : КНТЕУ, 2019. 423 с.

14. Качула С.В. Фінансова політика держави та розвиток малого підприємництва: соціальний аспект. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія: «Економіка». 2016. № 10/1. Т. 24, Вип. 10 (2). С. 3–12.

15. Качула С.В., Буштін А.А. Особливості формування доходів та прибутку сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 21-22. С. 57-62.

16. Качула С.В., Погорелов Б.В. Ліквідність як характеристика фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 22. С.40-45.

17. Ковальчук Н. О., Федішин М. П., Жаворонок А. В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 11(1). С. 16-19.

18. Корнівська В. Ліквідність у термінах економічної теорії: посткризові орієнтири розвитку. *Економічна теорія*. 2013. № 2. С. 16-27.

19. Костирко Л.А. Діагностика фінансової рівноваги господарюючого суб'єкта: оцінка підходів, методи, моделі, вибір рішень. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/kostirko.pdf.

20. Лемішко О. О. Ліквідність сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання. *Вісник аграрної науки*. 2014. № 12. С. 56-59.

21. Лесюк А. С. Оцінка відносних показників ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств України. *Світ*

наукових досліджень. Вип. 14. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2158/>

22. Ліхван В. Сільськогосподарські підприємства у структурі аграрного виробництва Харківської області. Часопис соціально-економічної географії. 2014. Вип. 16. С. 194-197.

23. Люта О.В., Пігуль Н.Г., Глядько К. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 14–23.

24. Магопець О.А. Оцінка фінансового стану сільськогосподарських підприємств регіону. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки: зб. наук. пр. Кіровоград: КНТУ, 2005. Вип. 8. С. 157-165.

25. Максимова Н. О. Ліквідність та платоспроможність сільськогосподарських підприємств як індикатори їх фінансового стану. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. Серія : Економіка і менеджмент. 2008. № 1. С. 68-74.

26. Мельник Т.А., Лобач К.В. Методи оцінки ліквідності підприємства. *Наукові записки*. 2016. Вип. 20. С. 79–94.

27. Міністерство аграрної політики та продовольства України: Офіційний сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>.

28. Мотичко В. В. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:Jj86vzdXBsMJ:repository.vsau.vin.ua/getfile.php/2690.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua>

29. Мулик Я. І. Ліквідність підприємств як елемент управління фінансовою безпекою: методичне та інформаційне забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 42-51.

30. Олійник О.О., Роговий С.М. Фінансовий стан підприємства в контексті ліквідності та платоспроможності. *Агросвіт*. 2018. № 19. С. 34–38.

31. Павлік І. Є. Сільськогосподарські підприємства як суб'єкт суспільного інтересу в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2018. Вип. 18-19. С. 121-125.

32. Побережець О.В., Гусев А.О. Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2(25). С.223-230.

33. Погорелов Б.В. Система кредитування аграрних підприємств // *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* Дніпро: ДДАЕУ, 2022. С. 157-160.

34. Пойда-Носик Н.Н., Свадебка В. В. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. С. 208 – 215.

35. Польова Т.В., Кравцова Ю.В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПрАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/>.

36. Процик О. О., Гриневич Ю. М. Роль і значення управління ліквідністю і платоспроможністю підприємства. *Наука й економіка*. 2016. № 4. С. 42–48.

37. Пугачов М. І. Аграрний сектор економіки України в умовах інституційних змін. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 12-18.

38. Райтер Н. І. Сільськогосподарські підприємства як суб'єкти господарської діяльності в системі агробізнесу. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 2. С. 103-108.

39. Рачинський О.В. Методичне забезпечення оцінки рівня ліквідності підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 4 (66). С. 68-73.

40. Рубай О. Оцінка стану фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2019. Т. 12, № 1-2. URL: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2019.01.038>

41. Селезень О. М. Платоспроможність та ліквідність в системі оцінки фінансової стійкості ТОВ "Сумське МНВО". *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2012. Вип. 11. С. 129-133.

42. Синявська Л., Онисько С. та Марків Г., 2018. Становлення та перспективи функціонування прямого оподаткування сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 11 (1–2). С. 37–44.

43. Сирчин О. Л. Еволюція наукових поглядів на вирішення банківської дилеми "ліквідність-прибутковість". *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. № 1. С. 260-267.

44. Соколова Е.М., Чернявська Г.Г. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. Серія: Економіка і управління. 2016. Вип. 35. С. 330–338.

45. Старостенко Г. Г. Управління ліквідністю малого підприємства: теоретичний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 16. С. 98 – 104.

46. Стецюк П. А., Гудзь Є. О., 2012. Фінансові проблеми розвитку аграрного виробництва. *Економіка АПК*, 4, с.73–78.

47. Стоянець Н. В. Фінансово-економічні інструменти державного впливу на аграрний сектор економіки України. *Фінансові дослідження*. 2018. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_2_18

48. Тарасов А. О. Критичний рівень ризику в умовах циклічності: сільськогосподарські підприємства Миколаївщини. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Серія : Економіка. 2014. Т. 243, Вип. 231. С. 12-16.

49. Терен Г. М. Система методологічних елементів аналізу ліквідності сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2017. № 21. С. 30 – 34

50. Толбатов Ю.А. Економетрика: підручник для студентів екон. спеціальн. вищ. навч. закл. Київ: Четверта хвиля, 1997. 320 с.
51. Томчук О.Ф., Фабіянська В.Ю., Довгополюк Г.Ю. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті фінансового стану підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 5(05). С. 345–351.
52. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.
53. Фінанси: навчальний посібник / Л. В. Лисяк, С. В. Качула, Д.А. Міщенко, Л.О. Міщенко. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 297с.
54. Фінанси підприємств: підручник / керівник авт. кол. і наук. зед. проф. А.М.Поддєрьогін. 3-тє вид., прероб. Та доп.. Київ: КНЕУ, 2000. 460 с.
55. Халатур С.М., Бровко Л. І., Моруга Т. О. Методологія оцінки ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2017. № 12. С. 56-60
56. Халатур С.М., Павлова Г.Є., Качула С.В., Сітало Л.О. Антикризове управління малим бізнесом як запорука забезпечення фінансової стратегії та ефективності агровиробництва. *Агросвіт*. 2022. № 2. С. 10-17
57. Халатур С. М., Кравченко М. В., Матвієнко А. О. Управління ризиками в проєктах для удосконалення ліквідності, економічної безпеки та платоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 2. С. 23-29.
58. Хомин І. П. Аграрний сектор України – фінансовий донор вітчизняної та зарубіжних економік. *Фінанси України*. 2018. № 4. С. 41-55.
59. Хромушина Л.А. Оцінка умов забезпечення та стану фінансової рівноваги сільськогосподарського підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 695-700.
60. Шевченко О. А. Аналіз рівня ліквідності підприємств легкої промисловості URL: <https://conferences.vntu.edu.ua> > all-fm > all-fm-2018 > paper > download.

61. Шестакова П. Ю., Ожелевська Т. С. Аграрний ринок України в умовах євроінтеграції. *Молодий вчений*. 2018. № 3(2). С. 720-722.

62. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 900–908.

63. Чумак В.Д., Мисник Т.Г., Зоря С.П. Ресурсозбереження як антикризовий захід попередження банкрутства сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. Серія „Економічні науки”. 2018. № 3. С. 244-251.

64. Khalatur, S.; Masiuk, Y.; Kachula, S.; Brovko, L.; Karamushka, O.; Shramko, I. 2021. Entrepreneurship development management in the context of economic security, *Entrepreneurship and Sustainability Issues* 9(1): 558-573. [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1\(35\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.9.1(35))

65. You control: Повне досьє на кожен підприємство України: офіційний сайт. URL: https://youcontrol.com.ua/sign_in/

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рис. А.1. Показники ліквідності

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Динаміка складу та структури земельних угідь ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. у % до 2017 р.
Загальна земельна площа	8160	9365	8274	9516	8702	106,6
в т.ч. с/г угідь	8160	9365	8274	9516	8702	106,6
з них ріллі	8160	9365	8274	9516	8702	106,6
Середня кількість працівників	318	292	288	275	254	79,9
Приходиться на 1 робітника, га:						
- с/г угідь	25	32	28	35	34	136
- ріллі	25	32	28	35	34	136

ДОДАТОК В

Таблиця В.1

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	41976	54360	65038	71009	70822	169
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	167372	163249	151867	123062	145643	87
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	514	581	786	746	814	158
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	132	186	226	258	279	211
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних засобів, грн.	92	262	231	186	195	213
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	62	50	43	54	51	82,9
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	2051	1743	1836	1293	1674	82

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1

Динаміка складу і структури товарної продукції в ПФ «АГРОЦЕНТР»

Вид продукції	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Темп зростання 2021 р. до 2017 р., %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Пшениця	20360,3	15,2	26094,9	16,4	27105,2	16,6	23062,8	13,7	33325,7	16,7	163,7
Кукурудза на зерно	10430,4	7,8	9287,4	5,8	8758,9	5,4	19794,9	11,8	16321,3	8,2	156,5
Соняшник	38765,2	28,9	38642,1	24,3	45290,2	27,8	35294,3	21	54510,9	27,3	140,6
Інша продукція рослинництва	4392	3,3	9434,5	5,9	14832,4	9,1	21190	12,6	9378,2	4,7	213,5
Всього по рослинництву	73947,9	55,1	83458,9	52,4	95986,7	58,9	99341,5	59,1	113536,1	56,9	153,5
Птиця	13329,1	9,9	14308,1	8,9	13763,9	8,4	16719,5	9,9	15738,2	7,9	13329,1
Яйця курячі	42839,1	31,9	60590,7	38,1	52642,8	32,3	51359,8	30,5	70291,2	35,2	42839,1
Інша продукція тваринництва	618,4	0,5	344,1	0,2	519,1	0,3	770	0,5	50,5	0	618,4
Всього по тваринництву	60307,1	44,9	75750,1	47,6	66925,8	41,1	68849,3	40,9	86079,9	43,1	142,7
Всього підприємству	134255	100	159209	100	162912,5	100	168190,8	100	199616	100	148,7

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в ПВФ «АГРОЦЕНТР»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Валова продукція, тис. грн.	134255	159209	162912,5	168190,8	199616	148,7
в т.ч. в рослинництві	73947,9	83458,9	95986,7	99341,5	113536,1	153,5
в тваринництві	60307,1	75750,1	66925,8	68849,3	86079,9	142,7
Середньорічна кількість працівників, осіб, всього:	318	292	288	275	254	79,9
в т.ч. в рослинництві	174	148	155	143	135	77,6
в тваринництві	144	144	133	132	119	82,6
Річна продуктивність праці, тис. грн., всього:	422,2	545,2	565,7	611,6	785,9	186,1
в т.ч. в рослинництві	425	564	619,3	694,7	841	197,9
в тваринництві	418,8	526	503,2	521,6	723,4	172,7

ДОДАТОК Е

Таблиця Е 1

Динаміка основних показників рентабельності ПФФ «АГРОЦЕНТР», %

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Середньорічний абсолютний приріст, %
Рентабельність активів	-12,07	4,63	-7,31	-3,97	21,72	8,40
Чиста рентабельність	-37,77	5,71	-7,08	-4,45	27,85	16,40
Рентабельність власного капіталу	-17,84	6,85	-11,40	-5,75	29,86	12,00
Операційна рентабельність	-8,50	8,03	-2,45	0,50	25,39	8,50
Валова рентабельність	8,51	33,62	25,18	20,76	24,93	4,10
Коефіцієнт реінвестування	0,99	1,18	1,00	1,00	1,00	0,003
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,15	0,09	0,10	0,18	0,43	0,07
Співвідношення сплачених відсотків і прибутку	0,25	0,69	0,65	0,81	0,08	-0,04
Період окупності капіталу	8,28	21,62	13,68	25,19	4,60	-0,92
Період окупності власного капіталу	5,60	14,59	8,77	17,40	3,35	-0,56

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж 1

Баланс ПФФ «АГРОЦЕНТР»

тис. грн.

Актив	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000	15	12	181	345	335
первісна вартість	1001	52	52	227	386	386
накопичена амортизація	1002	37	40	46	41	51
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1071	1089	8920	6897	52230
Основні засоби	1010	45844	62876	67200	74818	66827
первісна вартість	1011	98112	120091	132281	150822	156283
знос	1012	52268	57215	65081	76004	89456
Довгострокові біологічні активи	1020					
Довгострокові фінансові інвестиції	1030					
інші фінансові інвестиції	1035	3450	3450	3450	3450	3450
Інші необоротні активи	1090					
Усього за розділом I	1095	50380	67427	79751	85510	75842
II. Оборотні активи						
Запаси	1100	90719	95409	57106	46880	116712
виробничі запаси	1101	6059	18690	10771	12978	16491
незавершене виробництво	1102	20098	13921	17353	13998	12493
готова продукція	1103	64204	62632	28888	19713	87621
товари	1104	358	166	94	191	107
Поточні біологічні активи	1110	25735	22521	20106	21519	19246
ДЗ за продукцію, товари, роботи послуги	1125	18370	18937	13507	5939	9012
ДЗ за розрахунками: за виданими авансами	1130	12161	13816	23606	20664	26166
з бюджетом	1135	5815	53	308	53	408
у тому числі з податку на прибуток	1136					
Інша поточна ДЗ	1155	5242	5077	10473	6752	5461
Поточні фінансові інвестиції	1160					
Гроші та їх еквіваленти	1165	3210	6894	12380	3482	5247
готівка	1166	42	49	57	8	7
розрахунки в банках	1167	3168	6845	12380	3474	5240
Витрата майбутніх періодів	1170	636	1553	1784	485	1011
Інші оборотні активи	1190	224	125	22	1000	1248
Усього за розділом II	1195	162112	164385	139349	106774	184511
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
БАЛАНС	1300	212492	231812	219100	192284	260353

продовження таблиці Ж 1

тис. грн.

Пасив	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	200	200	200	200	200
Додатковий капітал	1410					
Резервний капітал	1415					
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	143601	156307	140293	132659	189219
Неоплачений капітал	1425					
Усього за розділом I	1495	143801	156507	140493	132859	189419
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Довгострокові кредити банків	1510				8000	
Усього за розділом II	1595				8000	
III. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	1600	57367	48433	47147	11517	33394
Векселі видані	1605					700
Поточна кредиторська заборгованість за:						
довгостроковими зобов'язаннями	1610					
товари, роботи, послуги	1615	4934	16730	7974	15353	14023
розрахунками з бюджетом	1620	864	2721	8586	4328	3697
у тому числі з податку на прибуток	1621					
розрахунками зі страхування	1625	246	391	360	375	442
розрахунками з оплати праці	1630	930	1460	1392	1432	1668
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	22	19	1	407	1064
Поточні забезпечення	1660	971	1065	985	963	993
Доходи майбутніх періодів	1665	-	671	6835	8125	6937
Інші поточні зобов'язання	1690	3357	3815	5327	8925	8016
Усього за розділом III	1695	68691	75305	78607	51425	70934
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття						
	1700					
БАЛАНС	1900	212492	231812	219100	192284	260353

ДОДАТОК К

Таблиця К 1

Фінансові результати діяльності ПФФ «АГРОЦЕНТР», тис. грн.

Стаття	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	67892	187778	205190	171729	203083
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(49806)	(109847)	(150028)	(131804)	(138172)
Валовий прибуток	2090	18086	77931	55162	39925	64911
збиток	2095	-	-	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	22972	35763	10089	16600	52043
в тому числі: <i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	-	478	463	605	-
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	21585	25175	7381	14652	48954
Адміністративні витрати	2130	(6522)	(8498)	(8675)	(7465)	(8595)
Витрати на збут	2150	(4819)	(7807)	(7722)	(5441)	(9412)
Інші операційні витрати	2180	(47779)	(78770)	(54230)	(42680)	(32850)
у тому числі: <i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	9301	20343	17469	15144	31622
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	27616	46843	28863	25908	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	18619	-	939	66097
збиток	2195	(18062)	-	(5376)	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	204	54	83	52	-
Інші доходи	2240	309	151	680	1031	1331
Фінансові витрати	2250	(7647)	(7582)	(10927)	(6492)	(4990)
Інші витрати	2270	(458)	(519)	(474)	(3164)	(5878)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	10723	-	-	56560
збиток	2295	(25654)	-	(16014)	(7634)	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	10723	-	-	56560
збиток	2355	(25654)	-	(16014)	(7634)	-

ДОДАТОК Л

Таблиця Л 1

Рух грошових коштів (за прямим методом) ПВФ «АГРОЦЕНТР»

тис. грн.

Стаття	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності						
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	121555	206110	214199	164808	200570
Повернення податків і зборів	3005	-	-	-	-	1
Цільового фінансування	3010	57	299	8806	2657	1319
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	14048	20877	22316	40945	20117
Надходження від повернення авансів	3020	260	646	9381	3934	17062
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-	16	-	-
Інші надходження	3095	4081	4354	212	324	589
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(59990)	(80700)	(68539)	(70490)	(102914)
Праці	3105	(12663)	(16454)	(21901)	(20484)	(19615)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(3616)	(4620)	(6284)	(5678)	(6535)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(12204)	(15247)	(25237)	(32915)	(26018)
Витрачання на оплату зобов'язань з ПДВ	3117	(2119)	(3782)	(11454)	(20019)	(10755)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(10085)	(11465)	(13783)	(12896)	(15263)
Витрачання на оплату авансів	3135	(52191)	(57348)	(57581)	(25305)	(64667)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(38)	(94)	-	(2312)	(2765)
Інші витрачання	3190	(119307)	(13842)	(12606)	(19104)	(10334)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-20008	43981	62782	36380	6810
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності						
Надходження від отриманих: відсотків	3215	-	-	83	52	*
Надходження від погашення позик	3230	-	-	4302	8877	358
Витрачання на придбання: необоротних активів	3260	(6811)	(23710)	(38226)	(16439)	-
Витрачання на надання позик	3275	-	-	(10634)	(2278)	(4722)
Інші платежі	3290	-	-	(697)	(1450)	(7498)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-6607	-23710	-45172	-11238	-11862

продовження таблиці Л 1

1	2	3	4	5	6	7
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності						
Надходження від: Власного капіталу	3300	199	-	-	-	-
Отримання позик	3305	80100	83832	49962	17600	51630
Інші надходження	3340	-	54	-		
Погашення позик	3350	54955	92765	51249	45230	39899
Витрачання на сплату відсотків	3360	(6510)	(7376)	(10497)	(6194)	(4815)
Інші платежі	3390	(786)	(332)	(275)	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	18048	-16587	-12059	-34098	6916
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-8567	3684	5551	-8956	1864
Залишок коштів на початок року	3405	11775	3210	6894	12437	3482
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	2	-	(8)	1	(99)
Залишок коштів на кінець року	3415	3210	6894	12437	3482	5247

ДОДАТОК М

Моделювання впливу оборотних та необоротних активів на чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)															
Спостережень n = 5															
Період	Yi	Xi	Xi-Xcp	Yi-Ycp	(Xi-Xcp)(Yi-Ycp)	(Xi-Xcp)^2	(Yi-Ycp)^2	Yp	(Yp-Ycp)	(Yi-Yp)^2	dYi	Yp+dYi	Yp-dYi	Ke	
2017	67892	50380	-21402,0	-99242,4	2,12E+09	4,58E+08	9,8E+09	94028,4	5,3E+09	6,8E+08	8,04E+04	174398,6	13658,1	1,83	
2018	187778	67427	-4355,0	20643,6	-8,99E+07	1,90E+07	4,3E+08	152258,4	2,2E+08	1,3E+09	6,60E+04	218307,8	86208,9	1,51	
2019	205190	79751	7969,0	38055,6	3,03E+08	6,35E+07	1,4E+09	194355,3	7,4E+08	1,2E+08	6,76E+04	261995,8	126714,9	1,40	
2020	171729	85510	13728,0	4594,6	6,31E+07	1,88E+08	2,1E+07	214027,2	2,2E+09	1,8E+09	7,19E+04	285943,5	142111,0	1,36	
2021	203083	75842	4060,0	35948,6	1,46E+08	1,65E+07	1,3E+09	181002,8	1,9E+08	4,9E+08	6,60E+04	246962,4	115043,1	1,43	
Сума		835672,0	358910,00	0,0	2,5E+09	7,5E+08	1,30E+10		8,70E+09	4,34E+09					
Уср,Хср		167134,4	71782,00												
1. Параметри регресії, коеф. кореляції та детермінації															
Дисперсія x =		1,49E+08		Коеф. кореляції =		0,82		a1 =		3,42		Ke= 1,47			
Дисперсія y =		2,6E+09		Коеф. детермінації =		0,67		a0 =		-78062,2					
Коваріація =		5,1E+08													
2. Перевірка на адекватність по критерію Фішера (P=0,95):															
								Fp = 6,014		Fкр. = 10,13					
3. Значимість коефіцієнта кореляції (P=0,95):															
								Tа1 = 2,452		Tкр. = 2,35					
ЛИНЕЙН:															
		3,42 -78062,21						Хпр		164112,79					
		1,39 101419,86								124926,65					
		0,67 38029,90						Прогноз		Хпр		Yппр		dYппр	
		6,01 3,00						2022		164112,8		482522,6		212092,7	
		8,698E+09 4338818863						2023		124926,6		348668,6		133265,8	
												215402,8		481934,4	